

"Proletarac"
je delavski list za
misleče čitatelje

PROLETARAC

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

OFFICIAL ORGAN OF JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

STEV.—NO. 1143

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill., under the Act of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., 8. AVGUSTA (AUGUST 8,) 1929

Published Weekly at
3639 W. 26th St.

Drugi najstarejši
jugoslovanski
socialistični list

LETO—VOL. XXIV.

IGRANJE KOMINTERNE Z DELAVSTVOM

FIASKO KOMUNISTČNIH DEMONSTRACIJ DNE 1. AVGUSTA

"Navodila" v interesu ruske zunanje politike, neglede na škodo, ki jo povzročajo mednarodnemu delavskemu gibanju

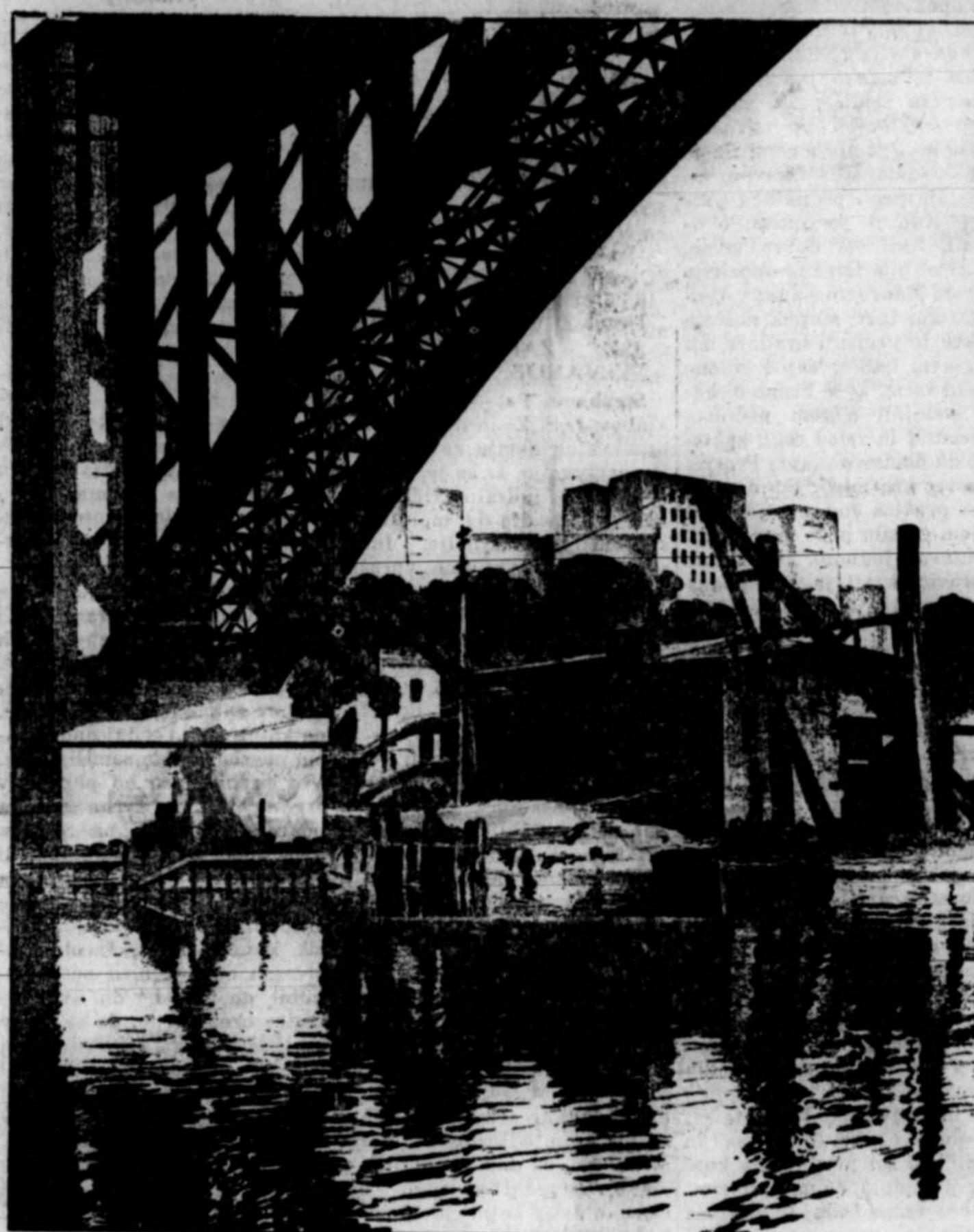
Borba proti imperializmu je potrebna, ne sme pa biti sredstvo po jezuitskem pravilu

Komunistična internacionala v Moskvi je določila 1. avgust za dan demonstracij proti imperializmu in militarizmu. Svojim strankam, oziroma sekcijam v raznih deželah po svetu je poslala navodila, in navodila v komunistični internacionali pomenimo ukaz. Kdor se ne ravna po njih, je odstavljen ali izključen, neglede ako izvrš prestopek Trocki v Rusiji, ali Lovestone in Canon v Ameriki.

Navodilo je zahtevalo, da morajo 1. avgusta komunistične stranke vseh dežel aranžirati demonstracije proti imperializmu in militarizmu pa so bile te demonstracije spremenjene v propagando za pripravljenost Rusije na vojno, kar je razumljivo. Istotako je umljivo, da so komunisti dne 1. avgusta drugog v svojih govorih in z napisimi naglašali, da morajo biti delavske množice pripravljene s svojimi bataljoni, da branijo Sovjetsko unijo in da osvojejo "razkrinkavali" socialistične "voditelje", ki neprenehoma "izdadajo delavstvo" in so tudi to pod oklonili pamagati v demonstracijah proti največjemu sovražniku ljudstva. "Delavstvo obrača hrbet svojim lažnjivim voditeljem" in prihaja trumpon k nam" so se glasila njihova poročila. Vsled njihovih običajnih groženj so se pripravile na izgred posebno policije velikih evropskih mest, da zaduše "morebitne izbruhne". Glasom vesti pa je prislo do streljanja med orožniki in demonstranti samo v Kišinevu v Rumuniji. V Berlinu pa je policija pozvala predse komunistične vodje in jih vprašala, aka so pripravljeni sprejeti odgovornost za eventualne pohode demonstratorje, da se ne bodo dogodili izgredi kakor so se 1. maja t. l. Obljubili so, da bodo držali red. V Parizu je bilo pripravljenih tisoče vojakov, da zaduše komunistično revolucijo, aka se pojavi, policija pa je tudi podvzela "stroe mre" za ohranitev "reda in mira". Kapitalistično časopisje je komunistične priprave mnogo "oglašalo" v obliki novic in člankov, da je z njimi strašilo "buržoazio", čes, bodite pripravljeni, ali pa se dogodi, da se nekega "utra" zbudite nad komunistično diktaturom. To "strašilo" zadostuje in buržaviza se res pripravlja, ob enem pa si Sovjetska Unija nakopava s takimi "aranžmami" več neprnjateljev celo v krogih, ki so njo simpatizirali.

NATOČNIKOM
Ako vam je naročnina potekla, ali ste jo že obnovili?
Ce ne morete takoj, sporočite, da si zasigurate redno prejemanje lista.
Dne 1. avgusta se ni zgodilo ni posebnega v ljude, ki so valed kričavih novic v kapitalističnih listih in groženj v komunističnih pričakovali velike

KAKOR PRIBLIZA MOST BREG K BREGU, TAKO PRIBLIŽA SOCIALISTIČNA UREDBA DEŽFLO H DEŽFLI

VELIKI USPEHI V ZRAKOPLOVBI

Tekme v zraku s cilji za slavo in prvenstvo

Triumfi nemške tehnike

V nobenem oziru ne tekmuje svet zadnja leta toliko kakor v zrakoplovbi. Mesta, okraji in posamezniki finančno razne polete iz ene dežele v drugo, preko oceanov, na "priateljske misije" itd. Armatni in drugi letalci tekmujejo, kdo se dvigne najvišje v zrak, in danes dosežen rekord je lahko že jutri odvzet s še višjim poletom. Rekordi poletov na velike razdaje se množe, in zato se so tekmeh, koliko časa je mogoče ostati nepretrgoma v zraku. Poslednji rekord imata letalca Dale Jackson in Forest O'Brine v St. Louisu, ki sta bila v svojem letalu neprestano v zraku sedemnajst in pol dne. Take tekme stanejo mnogo, a dobe se trgovske komore, ali pa posamezni bogataši, željni, da pišejo o njih listi, ki dajo na razpolago potrebu sredstva. V tekma za rekord koliko časa bo ta ali oni letalec mogel obdržati svoj aeroplans v zraku, so potrebeni še pomožni aeroplani, ki jih davažajo gasolin, olje in drugo potrebno za stroj ter hrano za letalce.

V tem poletju je bilo podvetih več poletov preko Atlantika, ki so se večinoma po-

nesečili. Španci, Francozi, Poljaki, Nemci, Amerikanec in člani drugih narodnosti poskušajo v raznih tekma odneti slavo zase in svoji deželi. V Nemčiji eksperimentirajo z aeroplano, ki ima prostora za stojudi in kakor trdijo inženirji, je varen in ga bodo rabilni za transport potnikov na velike razdalje.

Nemci se še vedno mnogo ukvarjajo z zrakoplovni Zeppelinovega tipa. Eden teh, "Graf Zeppelin", je že drugič preletel Atlantik na poti iz Friedrichshafena v Zedinjene države. To je ogromna zračna ladja, s katero Nemci eksperimentirajo, v koliko bo mogoč potniški in tovorni promet s te vrste zrakoplovi.

Letala vseh vrst so v procesu naglega izpopolnjevanja. Med tem ko se je parniški in železniški transportni sistem zelo počasi razvijal, predno so na mesto malih lokomotiv prišli današnji orjaki in na mesto malih počasnih parnikov današnji mogočni morski velikani, se razvijo motorna vozila brezprimerno naziv. Aeroplani, ki je bil pred leti senzacija in "novica" je danes že (Nadaljevanje na 3. strani).

SVOBODA Tiska V ZEDINJENIH DRŽAVAH

Cariške oblasti v ameriških mestih zaplenjujejo knjige. Nove tarifne določbe so atentat na svobodo literature.

Ameriška carinska oblast v Baltimoru je zaplenila knjigo "Uncle Sam", katero je spisal Indija Kanhaia Lal Gauha, ker je kritika v nji proti tej deželi ("Uncle Sam") baje preostra in krivična. Knjiga je bila izdana v Lahoru, Indija, in opisuje razmere v Zedinjene državah s kritičnega stališča. Pošiljatve te knjige v Chicago je zaplenil načelnik carinskega urada Anthony Czarnecki, ki pravi, da je nevredna razpečavanja. 52 izvodov je šlo iz carinskega urada brez njegove vednosti, zato je izdal navodilo poštini oblastim, naj nanje pazijo ter jih konfiscirajo, ko hitro jih izsledete.

Kolikor je mogoče dognati iz opisov, vsebuje knjiga sliko razmer v Ameriki z moralnega in etičnega stališča. Opisuje hincavstvo Amerikancev, njihovo svetovljinstvo na zunaj in njihove orgije za zaprtimi vratiti.

Carinski uradniki so slabii sodniki o literaturi. Sund, ki bi deželo, kateri služijo, brez pogojno hvalil, je po njihovi logiki dobra in vredna literatura. Kritični spisi mislecev pa so seveda nevredni, da bi jih čitali "nepokvarjeni Amerikanci". Še vse hujša bo ameriška cenzura tuje literature, aka bodo sprejeti določbe v novi carinskem postavi, ki dajejo carinskim oblastim moč zapleniti vsako knjigo, list ali letak, ki vsebuje karkoli "nemoralnega" in sedijskega ali hujskajočega proti tej deželi.

Povsod veleizdajniški procesi

V Bratislavu na Češkoslovaškem je bil na zatožni klopi radi veleizdajniškega delovanja profesor Dr. Adalbert Tuka. Državno pravdništvo ga obtožuje, da je ščival Slovake na oborožen upor proti češkoslovaški republike in s tem slabil državo na znotraj, medtem ko obtoženec trdi, da je njegov prestopek le propaganda za avtonomno Slovaško v okvirju sedanje države, kar pa po njegovem mnenju ni zločin. Po zadržil čeških vladnih krogov je Tukovo delovanje voda na mlin Madžarske, ki želi dobiti Slovaško nazaj v svoje meje.

LIST VAM UGAJA

Od posvoda pišejo čitatelji:
"List nam sedaj prav ugaja."

Potrudili se bomo, da boste z njim še bolj zadovoljni, a pri tem potrebujemo vašega sodelovanja. Pridobite mu novih naročnikov.

OBRAVNAVA PROTI STAVKARJEM V GASTONIJI PRELOŽENA

Nadaljevala se bo v Charlotti

Sodnik Barnhill v Gastoniji, N. C., pred katerim se je vršila obravnavna proti petnajstim stavkarjem, ki so obtoženi soodgovnosti za umor, izvršen iz zasede nad policijskim načelnikom v Gastoniji, je ugodil zahteve zagovorništva za prenestevi obravnavave v drug kraj kjer sovražnosti napram stavkarjem, oziroma njihovim oditeljem, niso tolkine kakor v kraju stavke. Zavorniku ni bilo treba iskati dokazov, da so bizniški interesi v Gastoniji in z njimi tudi mnogi drugi. Ijudi voditeljem stavke skrajno sovražni in je v takih psihologiji nepristranska porota nemoguča. Postava pa v takih slučajih dovoljuje sodniku premestiti obravnavo v drug kraj. Sodnik Barnhill je delal, da je za pošteno sodno razpravo, brez takozvane razredne primesi. Justica naj deluje s stališča pravice, ne pa s stališča predstovkov in sile, je delal. Obravnavna se bo nadaljevala po njegovem odloku v mestu Charlotte, N. C., dne 26. avgusta.

Carinski uradniki so slabii sodniki o literaturi. Sund, ki bi deželo, kateri služijo, brez pogojno hvalil, je po njihovi logiki dobra in vredna literatura. Kritični spisi mislecev pa so seveda nevredni, da bi jih čitali "nepokvarjeni Amerikanci". Še vse hujša bo ameriška cenzura tuje literature, aka bodo sprejeti določbe v novi carinskem postavi, ki dajejo carinskim oblastim moč zapleniti vsako knjigo, list ali letak, ki vsebuje karkoli "nemoralnega" in sedijskega ali hujskajočega proti tej deželi.

Po dosedanjih znamenjih je upati, da bo sodišče v tej obrazovali prenezje, kakor pa je bilo v Sacco-Vanzettijevemu in Moneyevemu-Bilingsovemu slučaju, kjer je izreklo svoj odlok v senci histerije in predsedkov, potem pa se brani priznati zmoto in vztraja pri nji. Bilo bi čudno, če se ameriški sodniki v razrednih obravnavah nič ne naučili iz izkušenj. Sodišče so prva, kjer človek pričakuje nepristranstvost in moralnost, kjer je pričakovati, nego soodgovornost in žavnih pravnikov je prišel z dolžino, kako so obtoženci v svojih govorih in letah pozivali stavkarje, naj silo pobijijo s silo, kako so ščivali proti policiji in kako je taka taktika moralna poročila v glavi tega ali onega misel, ki je dovedla do atentata in umora.

Po dosedanjih znamenjih je upati, da bo sodišče v tej obrazovali prenezje, kakor pa je bilo v Sacco-Vanzettijevemu in Moneyevemu-Bilingsovemu slučaju, kjer je izreklo svoj odlok v senci histerije in predsedkov, potem pa se brani priznati zmoto in vztraja pri nji. Bilo bi čudno, če se ameriški sodniki v razrednih obravnavah nič ne naučili iz izkušenj. Sodišče so prva, kjer človek pričakuje nepristranstvost in moralnost, kjer je pričakovati, nego soodgovornost in žavnih pravnikov je prišel z dolžino, kako so obtoženci v svojih govorih in letah pozivali stavkarje, naj silo pobijijo s silo, kako so ščivali proti policiji in kako je taka taktika moralna poročila v glavi tega ali onega misel, ki je dovedla do atentata in umora.

Osem ubitih v premogovniki v Franciji

Dne 1. avgusta je ubilo v eksploziji v premogovniku blizu mesta Lens osem rudarjev.

Glasovi iz našega Gibanja

DOPISI

KAJ JE Z NATIONAL MINERS UNION?

(Dopis iz vzhodnega Ohija).

Veliko je bilo grmenja ob ustanovitvi National Miners unionje, za katero so se komunisti dolgo pripravljali z raznimi rehifi, s konferencami, shodi, pamfleti in vsemi drugimi sredstvi, ki jih mogli uporabiti. Vse, kar rudarji potrebujejo, so nam pripovedovali, da je se okrejeno stran od reakcionarnega Lewisja, ter se pridružijo novi progresivni uniji. Agitatorji smo imeli mnogo z obeh strani. Seje lokalov UMW. so bile marsikie onemogočene, ker opozicija ni pustila svobodnih razprav, drugod pa jih "Lewisova mašina" ni pustila opoziciji.

Dokler so prihajala sredstva, so bili agitatorji obej unij zelo delavnici. Komunisti so organizirali velik pomožni aparat, ki je kolektal po vse deželi, in ta jim je omogočil da so imeli med premogarji celo krdelo propagandistov za novo unijo. Ko je izginil denar, so izginili tudi agitatorji. Ostali so le tisti, ki agitirajo brez odskodnine.

Check-off, Lewisova kruket mašina, zveza s kompanijami, visoka članarina—vse se jim je zdele narobe v UMW. Naivni ljudje so misili, da v novi uniji ne bo treba nič plačevati in da se bo delavnik skrajšal, da bomo vse delali in da nas bo kompanije spôstovale, kar še nobenkrat doslej.

V času stavke so komunisti najbolj tam piketirali koder treba ni bilo in potem so se vrnili prvi na delo, menda zato, ker so njihovi voditelji misili, da bo UMW. tolko prej uničena in da bodo kompanije takoj raje prisnale novo unijo. Cimboli so zabavljali proti Lewisu in njegovim ljudem, toliko raje so jih imeli bos, dobro vedo, da je bratoromni boi med rudarji njim v korist. Naj si uničijo unijo med seboj, so misili v kompanijskih uradih, potem bomo mi lahko uničili poskuse, če se bi pojavili organizirati rudarje z nova. Kompanije so imele med rudarji mnogo svojih agentov, ki so navdušeno udihali po UMW. in njenemu vodstvu in pripovedovali enako kakor komunisti, kako je vse podkupljeno in kako so rudarji vsekrižem prodani. Tu je Fr. Šepič in Bob Matušek sta verjela takim agentom ter jim šla na roke, namesto da bi situacijo dobro premislila.

Sedaj, ko je UMW. v tem kraju docela ničena, ko je bil prodan njem tempelj ko so prispevki v njeno blagajno prenehal—**kje so sedaj agitatorji za novo unijo?** V zhodnem Ohiiju bi tako zelo potrebovali—kar knjoliki unijo, samo, da bi bila unija rudarjev za rudarje. Prevzeli ate odgovornost, da uničite UMW. Čemu se ne zavzame z ENAKO MOČNO ENERGIJO, da zgradite novo? Mar vam je bil cilj samo uničenje stare, in je bila nova le pretveza? Ne čakajte, da se prične akcija za obnovitev UMW. nego začnite takoj. Ne samo razdirati DELO DRUGIM, nego pokažite TUDI VI, kaj ste takoli kritizirali, kaj zmorate.

Premogarji v zhodnem Ohiiju so prepričeni komanjima v milost in nemilost. Unije, ki jih bi ščitila, ni več. Povsed so šikanirani. Mrtvo delo v rovih morajo opravljati zastonj. Bogendaj, da se bi kdo pritožil bossu. "Ce ni zate, pomagaj si drugam". Kompanije imajo vsaka svojo levestico za plače. Utrgajo pri že tako nizki mezdi kjer kaj morejo. Ponekod so jih oskubili toliko, da ni več kaj utrgovati. Od tone so utrgali že 36. Na varnostne naprave več ne pazi. Dokler smo bili organizirani, smo sami poklicani.

Danes pravijo rudarji, da je tudi slaba unija boljša kot nobena. Je to malo spoznanje in vera v poštenost 'radikalnih' organizatorjev je zrušena. Vera v sposobnost vodstva UMW. je že zdavno izrinila, in tako smo predani kompanijam na milost in nemilost.

Urednika in čitalce prosim, da mi oproste, ker se ne podpišem. Denuncijantov in prilizovalcev je mnogo, ki komaj čakajo, kako se bi prikupili som v klečplazlztvom.

Premogar.

Sodrugom v Clevelandu.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodragi, prihajajte redno na seje in pridobujte novih članov, da bo moč napraviti čim več na polju socialistične vojske in v borbi za naša prava.

li jamskega inspektorja, če **ZADRUŽNA BANKA IN PROSLA KONVENCIJA S. N. P. J.** (Ta dopis je zakasnil v sled pomanjkanja prostora v prejšnji štovilki.)

La Salle, III. — V predzadnjem štovilki Proletarca sem čital dopis pod naslovom "Pismo zveze gospodarskih zadrug", v katerem avtor komentira sklep prošle konvencije SNPJ., nanašajoč se na poslovanje med SNPJ. ter Zadružno banko V Ljubljani. Pisec, član konvencije, je ob enem objavil pismo, v katerem se mu zahvaljujejo ker je glasoval "za", in ob enem komentira, oziroma kritizira opozicijo.

Vsi, ki smo se udeležili zadnje konvencije SNPJ. vemo, da je bil ta sistem izplačevanja posmrtnih dedičem v starem kraju odklonjen po navodilu članstva. Spominjam se, da je vsaj 30 delegatov Izjavilo, da glasuje proti po naloku društva. Kdo je to opozicijo ustvaril, tudi vse dobro vemo. Tukaj ni bilo izrecne opozicije napram Zadružni banki v Ljubljani kot taki, ampak nastala je, ker je prejšnji urednik, ali pa glavni odbor, zapri kolone glasila vsem, ki se nismo direktno strinjali s tem načinom transakcij in vsled tega zahtevali, da članstvo potom Prosve-te pove, kaj misli. Fundamentalna pravica članstva je, da v svojem glasilu pove svoje misli o zadevah jednote. Če se mu to pravico krati, je to le podžiganje opozicije k še jačejemu odporu.

Podpisani je takoj po tistem poimenskem glasovanju podal izjav, zakaj da je predlog za ohranitev sistema transakcij med Zadružno v Ljubljani in SNPJ. propadel. "Proletarci jo je priobčil kakor je bila izgovorjena in jo pošteno strinjali s tem načinom transakcij in vsled tega zahtevali, da članstvo potom Prosve-te pove, kaj misli. Fundamentalna pravica članstva je, da v svojem glasilu pove svoje misli o zadevah jednote. Če se mu to pravico krati, je to le podžiganje opozicije k še jačejemu odporu.

Podpisani je takoj po tistem poimenskem glasovanju podal izjav, zakaj da je predlog za ohranitev sistema transakcij med Zadružno v Ljubljani in SNPJ. propadel. "Proletarci jo je priobčil kakor je bila izgovorjena in jo pošteno strinjali s tem načinom transakcij in vsled tega zahtevali, da članstvo potom Prosve-te pove, kaj misli. Fundamentalna pravica članstva je, da v svojem glasilu pove svoje misli o zadevah jednote. Če se mu to pravico krati, je to le podžiganje opozicije k še jačejemu odporu.

Konstatiram tukaj ponovno, za novo unijo in so pliskali njenim oratorjem, po izjavah dogovorjenih stikov z Zadružno kompanijo "svobodno" izrekli no poražen na konvenciji najproti uniji in v vzhodni Ohio je več zato, ker je bil poteptan eden največjih principov S. N. P. J., svoboda izražanja članstva v glasilu o notranjih zadevah.

Naši prijatelji od National Miners unije so sedaj unisci vah organizacije.

Ce bi bile kolone Prosve-te z podzemljem v rovih, ampak prav zaupno med seboj—brez "proti" bi bil predlog na konvenciji zmagal, če pa bi bile otliko obetajoče NMU. Sedaj je čas za organizatorično borbo, razbistrla v razpravi med člansvom in na konvenciji bi bila.

Rekordi te akcije so na razpolago in računi so bili objavljeni ter potrjeni od pregledevalcev.

Sledi poročila klubov. Žlembberger za klub št. 2 poroča, da je klub aktiven kolikor je to v malih naselbini mogoče.

Klub št. 11 so zastopali Joe Snay, Fr. Matko, John Grill, Fr. Cerar, Louis Gorenc in D. Bradač. Snay poroča, da so imeli dve priredbi v korist klubov z dobrim uspehom. Gmotno je klub precej trden in enako v aktivnostih. Kadar se delavske razmere izboljšajo, bo imel dobre izgleda za nagel napreddek. Ostali zastopniki soglašajo z referantom.

Sklenjeno, da se v prid konferenčne blagajne prirede za 24. avgusta v Slovenski dvorani na Boydsvillu.

Osnovni delovni program je:

1. Konstituiranje delavskega zavoda za delovne skupnosti.

2. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

3. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

4. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

5. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

6. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

7. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

8. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

9. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

10. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

11. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

12. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

13. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

14. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

15. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

16. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

17. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

18. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

19. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

20. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

21. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

22. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

23. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

24. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

25. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

26. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

27. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

28. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

29. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

30. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

31. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

32. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

33. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

34. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

35. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

36. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

37. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

38. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

39. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

40. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

41. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

42. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

43. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

44. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

45. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

46. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

47. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

48. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

49. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

50. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

51. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

52. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

53. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

54. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

55. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

56. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

57. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

58. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

59. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

60. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

61. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

62. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

63. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

64. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

65. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

66. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

67. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

68. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

69. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

70. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

71. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

72. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

73. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

74. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

75. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

76. Izvoljenje predsednika delavskega zavoda.

DOPISI

SODRUG JOSEPH SNOY PO
ROČA O NADALJNJIH U.
SPEH SVOJE AGI-
TACIJE ZA PRO-
LETARCA.

Bridgeport, O.—Zadnje čase sem obiskal precejšnje število naselbin po vzhodnem delu države Ohio, in reči moram, ne brez uspeha. Moja zadnja pot je bila na Blaine, kjer sem se mudil v nedeljo 28. julija. Uspah je bil povoljen, dobil sem 8 novih naročnikov na Proletarca in prodal precej knjig. Sodružni in somišljeniki so mi šli povsod na roke, za kar jim izrekam iskreno hvalo. Naročnikom, ki bodo prejemali naše glasilo Proletarca, pa priporočam, da ga čitajo in kadar so gotovi z njim naj ga ponudijo svojim prijateljem, kajti prepričan sem, da če ga bodo enkrat začeli čitati, ga bodo tudi naročili, ker bodo sprevideli, da piše le za njihove koristi. Moje prihodne ture bodo: Powhatan, Lafferty, Glencoe, Neffs, in druge bližne naselbine.

Naša konferenčna organizacija priredi v soboto večer 24. avgusta veselico, ki se bo vrnila v družveni dvorani na Boydsville. Odbor konference pozivlja vse klube in društva Izobraževalne akcije tega okraja, da kar najbolj mogoče agitirajo za to prireditev. Vabimo tudi sodruge in somišljenike iz bližnjih naselbin W. Va. in Pensylvanije, da nas obiščejo na ta dan, ter na ta način pokazajo svojo solidarnost z namenom, da nas spodbujajo že na daljnem delu v bodoče. Ako bo mogoče, dobimo tudi govornika, kar bo pa še poročamo pravčasno. Vstopnina na veselico bo 35c za moške in 25c za ženske. Vstopnice so bile razposlane na vse klube in društva Izobraževalne akcije. Apeliram na vse, ki so jih prejeli, da jih razprodajo in agitirajo za to prireditev, katere čisti prebitek je namenjen v propagandne svrhe našega pokreta. Začetek veselice bo ob 7. zvečer. Vsi na Boydsville 24. avgusta vam kliče, za odbor ohjiske konference J. S. Z.!

Joseph Sney.

V SOBOTO VEČER VSI NA "MOONLIGHT" PIKNIK ZBORA "SAVE".

Chicago, Ill.—Smo v času piknikov in zabav zunaj v prosti naravi. Saj je ni skoro nedelje, da bi se kateri ne vršil, včasih še po dva na isti dan. To je torej nekako v navadi, ni pa da bi se pikniki vršili tudi ob večerih. Vsaj jaz se ne spominjam, da bi ga bilo katero društvo priredilo zadnja leta. Nekateri so mi pravili, da je to bilo v navadi leta nazaj "ko so še oni bili mladi", in imeli so običaj zavade.

Da se prikliče tiste dobre stare čase zopet nazaj, so se pevci in pevke zbora "Save" odločili, da pride tak piknik prihodnjo soboto večer na Keglino vrtu v Willow Springu. Tam, pravijo, da je naravnost idealen prostor za take večerne piknike. Vstopnina v predprodaji je samo 25c, pri vhodu pa 35c.

Za to priredbo zbora vlada izredno zanimanje, in čemu tudi ne, saj bo nekaj novega. Da je temu tako naj služi v dokazto, da so nekateri člani zbora razprodali po 20, 30 in več vstopnic. Posebno se za ta izlet zanima naša mladina. Za ples žejljivo bo igral orkester Johna Kočevarja. Obljubili nam je, da pripelje seboj za ta večer "only the best ones", torej bo vrtenja, da bo kaj. Drugi se bodo zabavali v prijetnem kramljanju in priovedovanju dovitnih pravljic; največ pozornosti pa bo obračal nase in na svoj štětilnik na prostem s. Miško s svojo "češansko prato". On je mojster v tem poklicu. Kdor ne verjame, naj se pride pa prepričat. Naše pevke so nam obljudile, da za ta večer pripravijo izredno okusne potice; mokrota se bo dobila pri šotoru, kjer se navadno toči. Kaj se bo točilo to izveste na mestu.

Kdor se bo hotel peljati s avto-truckom, naj se priglasi javno zaimanje.

tajniku zbora, Pogorelcu do sobote opoldan (Rockwell 2864) ali pa Fr. Udvichu (Lawndale 8693), vožnja v oba kraja bo 50c. Truck odpelje od Udvicha, 2623 S. Ridgeway Ave., točno ob 7. zvečer. Kdor se želi peljati s truckom naj se pravočasno priglasi. Naj še omenim, da nam vremenški prerok obeta za soboto izredno ugodno vreme. Torej na svetje v soboto večer pri Keglini v Willow Springu! — C. P.

Izobraževalna akcija

J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije J. S. Z." so volčala društva in socialistični klub junija, 1929, kot sledi:

Številka društva in kraj:

47 SNPJ.	Springfield, Ill.	\$1.00
74 SNPJ.	Virden, Ill.	1.00
22 SSPZ.	Indianapolis, Ind.	2.00
503 SNPJ.	Holospole, Pa.	6.00
62 SNPJ.	Calumet, Mich.	1.25
10 SNPJ.	Rock Springs, Wyo.	1.50
209, SNPJ.	Nokomis, Ill.	2.00
21 SNPJ.	Pueblo, Colo.	6.00
48 SNPJ.	Barberton, O.	3.00
3 ZSZ.	Pueblo, Colo.	2.50
102 SNPJ.	Chicago, Ill.	3.00
201 SNPJ.	Ludlow, Colo.	4.00
382 SNPJ.	Acosta, Pa.	6.00
213 SNPJ.	Clinton, Ind.	1.00
54 SNPJ.	Glencoe, O.	4.50
122 SNPJ.	Aliquippa, Pa.	3.00
333 SNPJ.	Blaine, O.	1.00

KLUBI J. S. Z.

1 Chicago, Ill.	5.00
11 Bridgeport, O.	6.00
17 Grays Landing, Pa.	2.00
41 Clinton, Ind.	1.00
47 Springfield, Ill.	1.00
69 Herminie, Pa.	1.00

Skupaj \$64.75
Tajništvo J. S. Z.

"Bremen" najhitrejši parnik za prekoceanski promet

Nemški parnik "Bremen", last Severonemškega Lloyda, ki je napravil svojo prvo vožnjo preko Atlantika julija, e dosegel v hitri rekord v oba kraja. Iz Cherbourg-a v New York je vozil 4 dni 17 ur in 42 minut, iz New Yorka v Plymouth pa 4 dni 14 ur in 30 minut. Prejšnji rekord je imel angleški parnik Mauretania. Nemčija, ki je bila po vojni skorob vso mornarico, trgovsko in vojno, postaja zopet "nevarna konkurenca". Angleške, francoske in ameriške parobrodne družbe obljubujejo zgraditi nove parnike in izboljšati sedanje, ki bodo v hitri in komfortu parnik "Bremen" ne le dosegli, nego ga tudi nadkrijevali.

Borah za potop angleških bojnih ladij

Senator Borah ki je načelnik senatnega oddelka za zunanje zavede, je dejal, da bo moral Anglia potopiti nekaj svojih križark, katerih ima 50. Zdaj jene države pa le 18. "Ako hočemo ravnosvesje med angleško vojno floto, je potrebno ne le ukiniti gradnjo nadaljnih vojnih ladij, nego mora Anglia potopiti nekaj svojih, da bosta po moči obe enaki," pravi Borah. V Angliji na tolmčajo, da je angleška mornarica že sedaj relativno šibkejša od ameriške, ker mora služiti obrambi po vsem svetu raztresenih angleških kolonij, česar ameriški ni treba in je lahko vsa koncentrirana na Atlantiku in Pacifiku. O tem spornem vprašanju bodo sklepali, ko pride do konference, ki jo skupno aranžirati MacDonald in ameriški posl. nik Dawes enkrat to leto. Povabljeni bodo tudi Japonska, Francija in Italija, ki imajo močne vojne mornarice.

Rusko-kitajski spor se nadaljuje za kulismi

Vprašanje Kitajske vzhodne leteznice, ki teče skozi Mandžurijo, in druge sporne zadeve med Rusijo in Kitajsko, ki so nekaj časa razburjale svet radi vojne napetosti med obe dve deželami, se sedaj rešujejo upravno in neuradno v konfrenčnih sobah ne da bi izvrale javno zaimanje.

Velika stavka tekstilnega delavstva v Angliji

Koncem julija je zastavalo v Angliji pol milijona tekstilnih delavcev, ker so jim kompanije znižale plačo 12½ %. Organizacije delavcev je proti vsakemu znižanju. Tekstilne tovarne, ki so največte te vrste na svetu, so v okrožju Manchesterja. Žveza tovarnarjev vztraja pri svojem snižanju in odklanja posredovanje v smislu delavskih zahtev.

V slučaju, da se bi kriza v tej industriji, ki je za Anglijo življenskega pomena, večala in ne bi prišlo do poravnave, bo vladu s posebnim kraljevim dekretom sklical parliament k posebnemu zasedanju in zahvaljuje delavcev od njega moč, da prevame tekstilne tovarne ter jih operira kot socializiran obrat.

Zdrževanje listov v ameriških mestih

Cikaški dnevnik "Journal" je dne 2. avgusta naznani, da se združi z dnevnikom "Daily News", kar v bizniškem pomenu besede znači da je slednji kupil prvega v namenu, da z njim prestane in s tem poveča svojo cirkulacijo. Zdrževanje ameriških dnevnikov v tem smislu je vsakdanji pojav. V mnogih mestih s sto tisoč do pol miliona prebivalcev in več izhajata same še dva dnevnika—eden zjutraj in eden zvečer, v marsikaterem slučaju pa sta oba last enega in istega gospodarja v Chicagu bo izhajalo po tem združenju samo pet angleških dnevnikov, med katremi sta dva Hearstova, torej dva v enem. Najbogatejša sta "Tribune" in "Daily News".

Gorkij za obrambo sovjetske unije

Pisatelj Maksim Gorkij je v svojem odprttem pismu delavstvu, ki je 1. avgusta demonstriral za obrambo Rusije in proti imperializmu dejal, da je bil vedno proti klanju in da ga je sram, kadar premišljuje o vojnih orgijah. "Bil sem pacifist vse življenje, in moje mnenje o vojni ostane nespremenjeno. Vzlič temu, kadar bo Sovjetska Unija v nevarnosti, bom smatral za svojo dolžnost, da jo branim in postal bom vojak v njeni armadi."

Litvinskim socialistom zmanjšana kazen

Stirinajstim socialističnim voditeljem na Litvinskem, ki so bili obojeni od klerikalne diktature na smrt radi "zločina veleždaje" (delovali so obtožnice za strmoglavljenje sedanja diktatorske vlade) je kazen spremenjena v do smrtno ječo.

Igranje kominterne z delavstvom

(Nadaljevanje s 1. strani.)

jo je natančno taka, kakšne se zavedni kapitalistični krogovi

ne dežeže znotraj oslabljene bilo v kakršnemkoli oziroma toliko jačja je relativno Sovjetska Unija. Njeno moč bi imelo dvikniti tudi demonstracije 1. avgusta, a so dosegle nasproten učinek.

VELIKI USPEHI V ZRAKOPLOVBI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

vsakdanjost, za katero pa se zanima ves svet in tisoče tehnikov dela noč in dan v prizadetih, da zračna letala čim bolj izpopolnijo. Letala zbljužujejo svet, toda tudi militarni si jih lasti in v bodoči vojni bo z njimi s podvojeno močjo rušil in ubijal, seveda, ako bodo ljudstva dopustila, da pride do vojne.

Franjo Aleš (Klagenfurt):

SLOVENSKA NARODNA MANJŠINA V AVSTRIJI

Ljubljanski listi prinašajo od časa do časa "žalostne konstancije" o kulturnem zatiranju in raznarodovanju slovenske narodne manjšine v Avstriji, ki je pred vsem pomembna še na Koroškem, v spodnjem in vzhodnem delu, to je v Rožni dolini in okolici Velikovca (Völkermarkt). Te vesti pa so ne le same tendenciozne, nego tudi več ali manj neresnične in brez prave podlage. V resnici je položaj čisto drugačen in o kakovem kulturno-narodnem sestojstvu in zatiranju ni prav nobenega sledu.

Socialna demokracija na Koroškem polaga na slovenske delavce in kmete izredno veliko važnost. Vsled tega si je pridobila med slovensko govorčim prebivalstvom velik ugled. Pripomogla pa je tudi, da se sprejel za Slovence znani zakon o kulturni avtonomiji. Zato je lahko ponosna, da ji slovensko govoreči delavec in kmet zaupata v boju za razredne interese delovnega ljudstva.

Kot razredno glasilo se bori "Kärntner Volksblatt" (Koroški ljudski list) kot glasilo koroške socialne demokracije, tuji se interese slovenskih delavcev, ki se v razrednih — to je najvažnejših — vprašanjih istovetijo z nemškimi. So prav tako enakovredni sodruži in bojne tovariši, ki imajo važne funkcije v gibanju.

Kot razredna in kulturna institucija delavstva pa polaga Delavska zbornica za Koroško v Celovcu tudi za naše delavce veliko pažnjo. Tajnik Koroške Delavske zbornice, sdr. Newbold, je v sporazumu na predlog tajnika Ljubljanske Delavske zbornice, sdr. Uratnika in šefa kulturno-prosvetnega odseka Del. zbornice v Ljubljani. Štukelja, ustanovljen za slovenske delavce v Avstriji prav lepe knjižnice. Take knjižnice s slovenskimi knjigami so doslej ustanovljene že v Borovljah, Zelezni kapli in v Bistrici v Rožu.

Kakor so netočni glasovi o politično-gospodarskem zatiranju in preganjanju Slovencev, tako so netočni tudi glasovi o kulturnem zapostavljanju. Za Slovence velja kulturna avtonomija in moreno v šolskem odn. splošno izobraževalnem delu v slovenskem jeziku ustanoviti kar hočejo. Toda to skoro ni potreba, kajti v šolskem oziru imajo Slovenci svobodo.

Knjiga dr. V. Paschingerja "Landeskunde von Kärnten", Klagenfurt 1923, navaja tozadne tole statistiko: Od osnovnih šol na Koroškem je skoraj 25% onih, kjer se vrši elementarni pouk v slovenskem jeziku. Vse šol je 366, od teh torej 85 (pet in osemdeset) utravtičnih, to je takih, kjer se poučuje najprej v slovenskem jeziku, pozneje pa v slovenščini in nemščini! Kot zna-

SLOVENCEM PRIPOROČAMO
Kavarne MERKUR
3551 W. 26th St.
Chicago, Ill.
(V bližini urada SNPJ in Proletarca).

FINA KUHINJA IN POSTREŽBA.
KARL GLASER, lastnik.

VINKO ARBANAS
1320 W. 18th St., Chicago, Ill.
Telefon Canal 4340
EDINA SLOVENSKA-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC

Izbera svečilni cvetlični za ples, svatbe, pogrebe, itd.

Zastop. za Whiting, Ind. in okolico: S. Grabovac in Jerec,

401-131st Street
Tel. Whiting 323-R.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilnih zastav, slovenskih, hrvatskih in ameriških, po zelo zmernih cenah.

Zaloga godbenih inštrumentov vse vrst, ter finih

COLUMBIA GRAFONOL

od \$30 do \$250 v slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje gledo je:

Zmerne cene v točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošljam v vse kraje

Združenih držav. Za obilna na-

ročila se toplo priporočam.

Cene zmerne. Potreba točna.

Izdajem jih lično v vsak-

vrstnimi okraski in celuloide.

Pišite po cenik.

John Mikuš</p

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva

Izhaja vsak četrtek

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,

Chicago, Ill.

Glasilo Ju oslavanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado, za celo leto \$8.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00 — Iznosomestno: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00

Vsi rokopisi ipi oglasi morajo biti v našem uradu najpoznejše do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.

Established 1906

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelc

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00—Foreign Countries, One Year \$8.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Telephone Rockwell 2864

546

Kampanja socialistične stranke in J. S. Z.

Socialistična stranka je s 1. avgustom začela prav resno s kampanjo, ki ima za cilj obnovitev stranke v najširšem smislu. To kar predstavlja socialistično stranko po vojni, je le ogrodje, na katerem se more veliko delavsko politično stranko v Zedinjenih državah še zgraditi. Okrog nje se je v tem in v prošlih dveh letih združilo večje število Amerikancov, njim na čelu Norman Thomas, ki so se zavzeli, da napravijo iz nje ameriško delavsko stranko, ki bo to ne samo po imenu, nego v bistvu.

V propagandi so potrebna sredstva. Ameriška socialistična stranka mora delati v ogromni deželi med 120,000,000 ljudi. Za uspešno delo je potrebna sposobna organizacija s sposobnimi funkcionarji. Norman Thomas, Marx Lewis, Clarence Senior, James Oneal in mnogo drugih starejših in novejših moči v socialistični stranki so porok, da socialistično gibanje v Zedinjenih državah mora navzgor. Vsakdo, ki razume zgodovinski pomen socialistične stranke, je vedel, da so bila prerojanja o njeni smrti brez realne podlage.

Socialistična stranka je tukaj in v tem mesecu hoče zbrati skupaj organizacijski fond v minimalni vstopi \$50,000. Jugoslovanska socialistična zveza je obljubila sodelovanje in je dolžna sodelovati. Ce bomo v naših klubih smotreni in aktivni, bomo živi in izvršili bomo svoj kos dela. To se od nas pričakuje, an to smo kot socialisti dolžni storiti.

Sporazvanje — vir socializma

Socialisti se niso nikdar ukvarjali s prerojanjem v tem smislu, kakor so pogostoma hoteli kratkovidni ljudje, ki so na primer vpraševali o tisočerih podrobnostih, o katerih naj bi se jim natančno pripovedovalo, kako bodo urejene, ako se ustanovali socialistična družba. Včasih so taki modrijani mislili, da so spravili socialiste v strašno zadrgo, če so na primer vpraševali, kdo bo v socialistični družbi delal klubek in kdo sadil krompir, ali pa kako bo urejena pravica potovanja na železnicah in ladiah. Ker niso dobili odgovora na take otročarje, so si domisljali, da socialisti sploh ne morejo odgovarjati na vprašanja o socializmu in sami sebi so se zdeli kot triumfatorji, ki so pobili rdečega zmagala.

V resnicu je bila njihova slava popolnoma brez cone. S takimi vprašanji se ne dokazuje nič drugega, kakor popolno nerazumevanje socializma. Na naših časih, ko silišo socialistična vprašanja bolj in bolj na površje in ko postaja socialističen realna moč, pa ni tako neznanje noben povod za baharijo.

Kdor ima le količjak zmislila za socializem, ostaja s takimi vprašanjima doma; socializem namreč ni nauk o drobnarjih bodočega življenja, ampak spoznavanje temeljev, na katerih bo osnovana prihodnja družba — ne po volji posameznih ljudi, ampak po volji železnih zakonov razvoja. Če hočem, da naj soinje izpremeni svojo pot v prostoru in se zemlja začne na drugačen način sušati, ker mi ne ugaia sedanja menjava dneva in noči, pa bi rad dosegel dvajset ur dneva in le štiri ure noči, sem morec. Če so pa ljudje v preteklosti opazovali astronomične pojave, jih beležili in napolnili cel koledar, po katerem jim je bilo mogoče prilagoditi svoj način življenja topeljši in hladnejši dobi, časom s krajšim in časom z daljšim dnevom itd., ne da bi bili vsak dan izpostavljeni najhujšem presečenju, tukaj je bilo to koristno in praktično delo.

Prav tako tudi socializem ne misli na to, da bi iz kakšne špekulacije vrgel sedanjem svetu s svojega tira in mu predpisal novo pot, katero si je kdo izmisnil za pisalno mišo; ampak kakor so astronomi študirali zakon teže in njega učinek, pa po tem spoznali, kdaj bo dan najdaljši, kdaj najkraši, kdaj mora mrkhati solnce in kdaj luna itd., tako študira socialističen zakon družabnega razvoja, da spozna, kam nas vodi pot tega razvoja.

Če ne odgovarja socializem na vsa radovnina vprašanja o podrobnostih, ni to dokaz njegove slabosti. Taka prerojanja enostavno niso njegova naloga; in njegov odgovor je popolnoma pravilen, kadar se glasi: Kadar se ustanovi socialistična družba, bodo ljudje tudi imeli možgane in jih bodo rabil. Temejji njihove družbe bo tak, kakršen bo moral biti; ta temelj lahko spoznavamo že sedaj. Skupna lastnina proizvajalnih sredstev bo glavno načelo socialistične družbe — zato, ker je taka "kaprica" socialistov, ampak zato, ker ni nobenega drugega izhoda iz sedanja gospodarske anarhije. Podrobnosti si bodo pa ljudje uredili po tedanjih potrebah s pomočjo svojih možganov. Oni ne bodo leta 1950 vpraševali, kaj smo jim mi predpisovali leta 1929, temveč bodo reševali svoja vprašanja po razmerah, po potrebah in po možnostih svojega časa.

Ker vemo, da se ne bo nihče menil za naše predpise, smo pa dovolj previdni, da ne delamo takih predpisov. Z drugimi besedami: Socializem se ne ukvarja z neplodnimi prerojanji in ne nastopa v vlogi kakšnega modernega Elije.

Iz tega dejstva bi nekatere modre glave zopet rade izvajale napačne sklepe, naravnost nasprotno onemu, ki zahteva od socialistične natančenosti opis vsake bodoče kuhinje in vsakega kokošnjaka. Ti drugi prijatelji špekulirajo, da je socializem neke vrste fatalizem; po tem bi morali socialisti opustiti vsako praktično delo, se zadovoljiti s tem, da napovedujejo prihod "tisočletnega kraljestva", in prepričati razvoj "samemu sebi". Ravno tako tudi ne bi smeli zinti nobene besede o jutru in dnevu kajti "kar pride, to itak pride".

Ta filozofija ni niti za cent več vredna od prve. Socializem ni nikdar smatral ljudi za slepo orodje kakšne skrite Usode, ampak za živja bitja s čutom in razumom. Človeku se ne more priznati tisto božanstvo in tista božanska moč, ki se izraža v besedah, da je "vsak svoje srče kovač". V resnicu so razume re močnejše od njega in če mu razmere ne dovolijo sreče, tedaj lahko kuje noč in dan, pa si je ne bo nikdar izkoval. Toda če odmetava socializem to brezumno poveličavanje človeka, mu priznava vso tisto moč, ki jo v resnici ima.

Današnji človek je plod tistih razmer, ki so bile pred njim in ki so še sedaj na svetu. Ampak ta človek ima sposobnosti in zmožnosti, ki mu omogočajo, da vpliva do gotove meje na bodoči razvoj in pomaga popravljati, kar je slabega.

To ni noben fatalizem in nobeno prekrivanje roka, temveč delo.

Ce sem velik ali majhen, močan ali slab, bele ali rjave polti, ni odvisno od mene. Tak sem, kakršen sem. To se pravi, da sem pod razmer. Prav tako ni odvisno od mene, ce sem prišel v bogati ali v revni hiši na svet; od mene ni odvisno, da je bila družba kapitalistično urejena, ko sem prišel vanjo.

Ampak kakršenoli že sem, imam nekaj duševnih in telesnih moči. Te lahko porabim, ne le zato, da povečavam kapitalistično bogastvo kot topoglav hlapec, ampak tudi da spoznam, kakšne so bile razmere doslej, to se pravi, zakaj sem sedaj v prokletem položaju, ampak da tudi nadalje spoznam, kako bi se te razmere zboljše oziroma izpremenile in da sodelujem pri tem izpreminjanju ne le kot mrtvev instrument, temveč kot misleč, živ, z gotovo močjo obdarjen človek.

To pomeni, da je socializem praktično in pozitivno delo. In vsi, ki žele za vse človeštvo in za svoj delavski razred boljše življenje na tem svetu, so dolžni sodelovati pri tem delu.

To delo zahteva tudi nekaj, kar zamenjavajo kratkovidne pogostoma s prerojanjem. Treba je opazovati vse dogodke današnjega dneva, da je mogoče po njih spoznati in sklepati, kaj prinesej utršnji dan.

Kdor se v sedanji časih malo potrdi s takim opazovanjem, pa lahko spozna, da preživlja načelni svet ogromen preobrat, ampak ki sega do korenin vsega družabnega življenja.

Prav vsled zadnje vojne se vrši mogočen socialni preobrat in na obzorju se prikaže vsem jasnim očem zarja socializma. Resni državniki, ki niso socialisti, spoznavajo ta znamenja; tem bolje jih mora spoznavati delavstvo. Iz tega pa mora tudi izvajati nujne posledice, ki ne pomenijo nič drugega, kakor vstop v socialistične vrste in zavedno delo za bodočnost, ki se javlja v svetih žarkih.

Vsi so "Za ljudstvo"

Noben politik ne trdi, da je delavskim interesom sovražen. Vsak vladar, vsak denarni baron, in vsak kapitalistični politik zatrjuje prijateljstvo ljudstvu. Praktično so seveda služabniki privilegiranih interesov.

Noben kapitalistični list ne trdi, da je kapitalističen, pač pa, da je "neodvisen" in največkrat tudi, da je "nestrankarski". Niti demokratska, niti republikanska stranka ne trdita, da sta v službi kapitalizma. Ena kot druga zatrjuje, da je braniteljica najboljših interesov dežele in ljudstva.

Edini strankarji torej so socialistični delavci, in edina strankarska stranka je socialistična. Dasi smo tukaj vse enaki, vse imamo enake priložnosti, in četudi tukaj ni razredov, so socialisti v svojem strankarskem fanatizmu uvedli "nekak" razredni boj — da se delavec borii proti kapitalu in kapital proti delavcu, kar je neameriško, neloyalno, protivsensko in protinarodno.

Obračajte kakorkoli — vši so dobri, vši so lojalni Amerikanci, le socialisti, pacifisti in podobni isti kale ljubi mir.

Mike Klopčič:

MARIA ANDERSON NEXÖ

pesnik slav. pesva iz globine

Sestdeset let je poteklo, kar bije. Ni ceste, da bi lahko poleg veliki dansi pisatelj Martin Anderson Nexö. Sprva delavec, je kesneje stresel s svojih sredstev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani človek, ki je še otrok, ki hoče preko vsega samo do male solnčne in svetlobe.

Nexö je eden največjih bratov teh potnikov praznih sedežev, vse njegovo delo je delo človeka, ki je sam prišel iz globine, zavalec otroškega srca, najde v slehernem teh propalih ljudi, ono točko, kjer je razčlanjen in uničeni, surovi in potepetani

Socialni ideali

(Nadaljevanje.)

Agrarne ideje v Evropi in Ameriki.

Dosim so se križale razne utopistične socialne ideje v središčih mladih industrij, so mnogi reformatorji v agrarnih deželah in okoliških mlatili socialno vprašanje na drugi način. To so bili takozvani agrarni socialisti in zemljiški reformatorji. Največ jih je bilo na Angleškem, kjer so dolgo časa—deloma je to še danes—ogromna veleposestva obdelovali takozvani zakupniki ali najemniki, ki so prevzeli zemljo od lorda v najem in potem najeli delavce za obdelovanje. Pri tem so se godile velike krivice delavcem na poljih.

Agrarni socialisti so smatrali, da je v privatni lastnini zemlje glavno zlo socialne bude, pa so zahtevali, da zemlja z vsem, kar je na njej in pod njo, pripade prebivalcem določene dežele. Rekl so, da je zemlja glavna stvar, premični kapital pa postranska, kajti iz zemlje pridejo vse sirovine ali so odvisne od tal, zato je najboljše, da je zemlja občinska last. To tendenco je zastopal Thomas Spence in z njim je soglašal tudi Thomas Paine, ki je potem v Ameriki pisal revolucionarne, politične in svobodomiselne pamphlete. Drugi, ki so se navduševali za agrarni socialismus—ki niso drugače kakor podravljene ali nacionalizirane zemlje—so bili znani učenjak Alfred Russell Wallace, James Mill in njegov sin John Stuart Mill. Tudi v Nemčiji je bilo nekaj pristašev te ideje. Storjenih je bilo par poskusov s kolonijami na podlagi tega principa, toda vse so propadle. V Angliji, Nemčiji in Novi Zelandiji so bile ustavnovljene organizacije v ta namen, niso pa imelo dosti uspeha.

Bolj ali manj podobno mišljenje in gibanje je bilo tudi v Ameriki. Amerika je bila še pred 40 leti večjidel agrarna dežela. Južne države se šele danes industrializirajo. V onih časih, sredi 19. stoletja, je bil jug zakladnica Združenih držav; tam se je koncentriralo bo-

Predaval IVAN MOLEK

v klubu Stev. 114 J. S. Z. v Detroitu, Michigan, 12. januarja in v klubu Stev. 1 J. S. Z. v Chicagu, Illinois, dan 28. januarja 1829.

gastvo v žitu, bombažu in tobaku in v—sužnjih. Zapad je bil še divji in nekultiviran. Industrie so se začele razvijati še po civilni vojni, ko so se raztegnile prve železnice po deželi in ko so odkrili bogata ležišča železne rудe v Minnesoti.

Glavni vir dohodka je bil torej farmar in razmere so bile z malimi izjemami enake o-nim v Angliji. Zato so tudi tukaj govorili in pisali o zemljiških reformah. Baš takrat, ko so komunisti gradili barikade v Parizu in ko je Bakunin grmel za revolucijo vseh Slovjanov, so v Ameriki živo agitirali—in tu pa tam prelivali kri-abolicionisti za odpravo zamorske sužnosti, sporedno z njimi so pa delali agrarci. Glavni med temi je bil Henry George, doma iz Philadelphia, ki je bil oče gibanja za "single tax" in "single tax party". Henry George je pisal v listih in spisal je tudi par knjig, v katerih je razlagal, da je zemlja glavni vir bogastva, tudi industrijskega kapitala, zato je največja krivica, ker je zemlja v privatnih rokah. Toda George ni priporočal, da se zemlja nacionalizira, pač pa je zahteval, da se vse davek koncentriра v davku na zemljišča, in sicer mora biti davek na zemljišča tako visok, da vlada takorekoč zapleni vse dohodek zemlje. To je bil njegov "single tax". George je seveda razumel, da lastniki zemlje ne bodo hoteli niti mogli plačevati takega daveka, ki jim odvzame vse dohodek, ali pa zato je to zahteval, da se država na ta način polasti zemljišč: kdor ne plača daveka, ta izgubi zemljišč—in tako postane zemlja na lepem kmalu splošna last.

Henry George je imel mnogo pristašev. Ko je leta 1885 kandidiral za župana v New Yorku, je dobil blizu 70,000 glasov in malo je manjkalo, da ni bil izvoljen. Vse takratne delavske unije v New Yorku so agitirale zanj. Po njegovi smrti (1897) je pa umrla tudi njegova ideja. Danes se nič več ne sliši o "single taxarjih".

(Dalje prihodnjič.)

TEDENSKO PISMO

Velemestno časopisje je mimo dne poročalo o strašnem in silnem uporu v auburnski kaznilnici države New York. Smer poročila je bila taka, da je bilo razumeti, da se je 17 sto kaznjencev uprije samo iz hrepeneja po svobodi, da si z orožjem v roki pribori prostost.

Menda ga ni odraslega človeka z zdravo človeško pametjo, ki bi tako sugestijo sprejel za resnico. Nihče ne verjam, da je teh 17 sto kaznjencev res tako zabitih, da mislij, da si lahko z orožjem pribore prostost in ostanejo v prostosti.

Upor v kaznilnicah niso drugač kot glasen protest kaznjencev proti trpljenju, v katerem žive, in trpinčenju, ki ga uganjajo nad njimi kaznilniški uradniki in uslužbenici, da zadoste svojim sadističnim željam. Nihče ne sliši pritožbe nesrečnih kaznjencev za jetniškim zidovjem. Kdor ima med kaznjenci pogum, da se pritoži, si nakoplje več sovraštva in Šikan nad strani onih, proti katerim se je pritožil in ki razpolagajo s sredstvi, da se lahko maščujejo na najbolj rafiniran način nad ubogu žrtvijo, ki je verjela, da v kaznilnici tudi nekaj zaležejo pritožbe.

Taki slučaji se množe v vsaki kaznilnici, v kateri je vrhovni jetničar sadist, ali je pa malomaren in se ne briga, kaj uganjajo kaznilniški pazniki z nesrečniki, ki so obsojeni sedeti za jetniškim zidovjem. Končno naraste število takih slučajev tako visoko, da postane godrnjanje splošno v kaznilnici in da je treba le še majhne iskre, da se ta nezadovoljnost razplamti v požar, pojavljajoč se v silnem odporu proti kaznilniškim oblastem. Nato pa pride velemestno časopisje in skuša nahujskati še javnost proti nesrečnim kaznjencem, češ, da so to nevarni puntarji, od katerih jih je treba nekaj poslati na električni stol ali pa na vislice, da se ohrani "železna" disciplina v kaznilnici. Ta je po mnenju meščanskih kriminologov živa potreba v vsaki kaznilnici, ki višek vzroči kaznjencev v kazenskih zavodih.

Seveda med njimi je nekaj izjem. To so bele vrane. Glas teh humanitarcev ostane glas vpijajočega v puščavi. Večina zatrobi v rog sadistov in po eksemplaričnem kaznovanju klovodij odporov kaznjencev, je kaznilniški "šmel" zopet v starem klovodu, dokler nov odpor zopet ne zdrami javnosti in ji pove, da je v kaznilnici ostalo vse pri starem.

Drugače tudi ne more biti v kapitalistični človeški družbi, v kateri se delavci, sponi vsi delavni sloji izkoriscajo na naj-brutalnejši način, merodajni faktorji pa to izkoriscanje mirno gledajo, kakor da bi se odigravalo na Marsu ali katerem drugem planetu, kamor ne sega njih moč, da posežejo v dogodke in si prizadenejo odpraviti nečloveško izkoriscanje. Na pr. na jugu se plačuje tekstilnim delavcem po sedem do osmih dolarjev za 60-urno delo na teden. Države to mirno gledajo in le takrat izigrajo vse svojo silo na strani podjetnih kov, kadar se delavci s stavki upor brezmejnemu izkoriscaju nju njih delavnih moči. Že to pokazuje, ako bi danes veljalo drugo merilo za dogodek v kaznilnicah, da bi se bilo treba čuditi, ker bi označevalci in podporniki kapitalistične gospodarske sistema pokazali, da imajo tudi človeško srce. Toda nimajo ga!

Devet in dvajset oseb zatruljenih, ker so jedle kolač, namazan z ananami, se glasi neka druga vest, ki dodaja, da je policija zaprla pekarno. In kaj se bo zgodilo z lastnikom pekarn? Ali bo mogoče obsojen na dolgoletno trdo delo v kaznilnici? Kaj paše! Vršila se bo preiskava, ki bo tako dolgo trajala, da bo lastnik opran vseh madežev kot novorojeno dete, ki ga nesejo h krstu, da mu je izbrisani podedovanji greh. Vrava vrani . . . pravi star pregor.

Smolo imajo privatni interesi, ki se trudijo v potu svojega obraza preprečiti prepotrebno vodno pot od Chicaga do Me-

hiškega zaliva. Ta vodna pot je velike važnosti za farmarje v srednjem zapadu. Toda privatni jeklarski interesi, ki kontrolirajo pet milijard dolarjev, pravijo vragu s koristmi farmarjev na zapadu. Vodna pot se ne sme zgraditi. In tako so najeli inženirje in še druge zvezde, ki so se zopet trudili dokazati, kako velika nevarnost preti trgom in mestom ob Velikih jezerih, ker se ta jezera suše. S to pretvzo se je posredilo kapitalističnim privatnim interesom zavleči zgradbo plovbenega kanala od Velikih jezer do oceana. Zdaj pa prihajajo po povodu vesti, da voda v Velikih jezerih narašča. O naraščanju vode prihajajo tožbe tudi iz ohijskih obrežnih mest. Oni izjavljajo, da tudi odvodni čikaški kanal ne pomaga, ampak da so prisiljeni graditi višje pomole.

Naravne sile še niso pod kontrolo jeklarskega trusta, proti njim ne zadežejo tudi sodniške prepovedi, in te naravne sile so zmešale zdaj štreno jeklarskemu trstu. Ti dogodki le potrdijo, da trusti v kapitalistični človeški družbi ne store cesar v občini ljudski blagor, zato zdrava pamet veleva, da je treba nacionalizirati vse industrije, ki so pod kontrolo privatnih trustov. To naj bo prvi resen korak proti oplenjevanju ameriškega ljudstva po privatnih trustovih interesih. Ljudstvo naj bo gospodar nad trusti, pa bodo koristili ljudstvu mesto peščici ljudi, ki ne ve kam s svojim nakopičenim bogastvom.

Jože Zavertnik, Clarendon Hills, Ill.

In potem?" se je zanimal on.

"Potem? Ha-ha . . ." Štrbku. Stefan je pogledal okrog sebe in zapazil, da sedi na tleh.

"To ni lep sport", je momjal in se postavljal na noge.

"Ako se misliš boksati z menoj," je dejala zmagovalna gospa Tatjana, "ti iz vsega srca odsvetujem. Ali hočeš vedeti, kako se obnaša pri boksu Tunney?"

"Ne. Hvala! Imela boš še priliko trenirati se, mene za enkrat ne zanima več."

Stefan je v teh trenutkih opazil, kako majhen je, obenem pa je z zadovoljstvom ugovil, da mu bo njegova Tatjana izvrstna pomoč, ako se prikazeta Katarina in Kornelija.

Dve minute kasneje je hitel v urad.

"Kmalu bo prvega", je ponavljalo med potjo. "Samo še dva dni, pa bo moral Stefan zopet seči v žep in plačati 600

dinarjev. Ah, ako moja Tatjana zve za to, shujšala bo za pol centa. Ne, ne, Stefan ne bo več plačeval. Stefan nima več denarja, nima več socialnega čuta, ima pa močno, debelo in veliko ženo, ženo, ki se zna sijajno boksati in je poleg vsega še za ta sport silno vneta. Dobro zna govoriti in izreden appetit ima. Ej, da bi hotela obe babnici pojesti namesto mene, ko meni, revežu, zmerja obeta, da me bo iz ljubezni pojedla. Obe naj požre in naj mene pusti živeti, saj končno nisem zagrešil ničesar drugega kakor to, da sem jo poročil."

Po teh bloknjih je Stefan butnil z nosom v vrata svoje pisarne.

Gospa Tatjana je posvetila zadnje dni v mesecu računstvu.

Ko je Stefan na večer gledal dolge kolone ob straneh časopisa, mu je tihu priplavala pogleg še številka 600.

Prvi mesec srečnega zakona je vzel slovo. Gospa Tatjana je spravila moživo placo v omarmo in jo skrbno zaklenila.

"Veš kaj, draga Tatjana," se je obrnil drugo jutro k njej,

"povej mi, ali si ti zares hrabra?"

"Zelite, prosim?"

"Gospoda Stefana bi želeli videti."

"Tako? O, to pa že! Trenutek, prosim!" Potem se je okrenila. "Stefanček, le pojdi bliže, saj ni krojač!"

Stefan je stal za kuhinjskimi vrtnimi s pokončnimi lašmi.

"Sto krojačev bi rajši", je mislil.

"Vsi svetniki, kar vas je v nebesih, sedajte mi pomagajte!" je mrmljal.

"Moja Tatjana je dobra ženska. Jaz vsem, meni ne bo skrivila lasu, svoje junashvo pa bo pokazala onim babnicam. Naj jih poje! V pričo mene naj jih! O, jaz jih na bom branil . . .

"Stefanček!"

"Kar bo, to bo", je zamral končno in z nasmehom prestolil prag.

"No, kaj pa bi imeli radi? Kaj pa je novega?"

"Nič novega, nič! Vse je že staro in vedno več poje", se je razhudičal kakor purman rdeča gospodična.

"Denar", je hitela druga.

"Vi ste skrbnik obeh otrok, zakaj ne plačujte redno?"

Gospa Tatjana je bledela . . .

"No, je dejal z nasmehom Stefan, "le pomiriti se!" Bosta

kmalu dobili, obe jih bosta dobili vsaka 300. Tu je namreč moja žena. Vidita, že čaka, da vaj bo, babnici sitni! Ona je hrabra, zelo hrabra . . .

"Denar hočeva!" sta planili obe k možaku. "Denar, ali pa imate tu otroke. Takrat ste nameli radi, danes pa se bra-nite nas in otrok."

Gospa je počasi zavzemala boksarsko pozno. Molk.

"Kako?" je zatulila potem kakor sinena in se pripravila za boj.

"Nič, nič, nič . . ." je hitel Stefan.

"Stefan, "saj ni tako hudo . . ." "Denar sem, ali pa imate tu otroka", je vpila prva.

"Lačni so", je trdila druga.

"Ka-a-aj?" se je napihnila gospa Tatjana, stoječa razko-räčeno, kakor se pač stoji pri boksu.

"Ta-a-ko? Ti, Stefan? Tvoji otroci? Cigan! Marš! Fuj!"

Stefan je zatisnil oči. Občutil je udarec mogočne roke, ki jo je že tolikrat poljuboval.

V naslednjem hipu je letel po stopničah. Ko je odpri oči, sta drsali za njim tudi Katarina in Kornelija ter v sočetju teles štrbunknil nanj. Visoko gori je zmagovalno stala gospa Tatjana z izbočenimi prsi in sopihala: "Cakaj, dedec, prevari si, meni ne bo nikogar!"

"Sedaj mislim, da bosta mirovali", je dejal Stefan vsliljivka, ko sta kobacili in se postavljali na noge. Katarina in Kornelija sta pograbili vsačka svojega otroka, ki sta prijokala po stopnicah, in se izgubili na ulici med hitečimi ljudmi.

Potem ju ni bilo nikoli več. Stefan je dopovedal svoji junashki ženi, da je bil čisto po nedolžnem deležen boksa in brezplačne vožnje.

Kadarkoli je odslej govoril o svoji ženi, jo je vedno imenoval: moja hrabra Tatjana.

SOC. PEVSKEGA SBORA "SAVE"

v soboto večer 10. avgusta na KEGLOVEM VRTU

Willow Springs, Ill.

MOONLIGHT PICNIC

OBILO ZABAVE, FINA GODBA.

Vstopnina v predprodaji 25c; pri vhodu 35c.

Truck odpelja iz 2623 S. Ridgeway Ave., točno ob 7. zvečer. Vožnja 50c v obo kraju.

Priglasite se do sobote opoldan pri Udvorih tel. Lawndale 8693, ali pa pri tajniku

SAVE,

HANS KIRCHSTEIGER:

POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje).

Oba škofova preiskovalna sodnika sta temeljito pretresala zadevo, katere sploh ni bilo treba več preiskovati, kajti krivica župnika Hercoga je bila že dokazana po obeh pismih, ki jih ima škof in z njegovim molkom in tajenjem. Ali trdovratnemu grešniku je treba dokazati krivico s pricami. Zato bode kazeni tem ostrešja. Škof ima dobro srce za zlodincu, ki odkritosrčno prizna svoj greh; ali za take ljudi, kakršen je Hercog, bi bilo odpuštanje neumestno.

Da, da, škof je mož, ki zna še braniti in primerno rabiti zadnje pravice preganjane cerkev. Nikomur v konzistoriju ne bi bilo prišlo na misel, vzeti posvetno oblast v službo, pod pretevzo, da se gre za matične zadeve."

Pogosto sta trčila duhovnika s kožarci in sta ju izpraznila za škofov blagor in za končno zmago uboge, preganjane cerkev.

Drugega dopoldne sta stala zopet obo inkvizitorja skupaj ter sta gledali zdaj skozi okno, zdaj na uro, na kateri sta se pomikala kazala počasi proti deseti uri. Zunaj je snežilo in deževalo.

Polagoma je uhajal čas. Doli je le semtretja kdo korakal po robatem kamnenem tlaku. Zdaj bije ura počasi deset. Ana torej ni prišla.

Z enajstim vlakom se je odpeljal gospod kanonik z dvema orožnjoma ki je bil sam šel po nju ter ju je bil poučil o važnosti natoge iz Raminga proti Gospojni. Oba žandarja, ki nista imela pojma, da nima ta služba v resnicu prav nič opraviti z matico, temveč da se ju rabi proti župniku Hercogu, sta med vožnjo gledale na neskončno grdo vreme neprenehoma hvalila župnika, ki je pravzaprav poskrbel želesnico. Gospod kanonik je spremjal to hvalo s finim smehljanjem in si mogel dovolj povdarjati župnikovih zaslug; v srcu pa je obžaloval, da gradi duhovnik želesnice, dočim se sam pelje z brzovlakom v pekel in potegne še toliko drugih seboj v pogubo. Tako ravna pač samo svobodomiseln duhovnik. Zato zida sedaj gospod upravitelj Gros kaj marljivo želesnico v nebesa.

Sprejem gospoda kanonika in njegovih dveh spremjevalec je bil v Gospojni zelo neprizoren. Snežilo in deževalo je tako na gosto, da se je obojalo na tleh pomešalo v umazano redko blato, ki je takoj jelo prodirati skozi fino kožo čevljev prečastitega gospoda preiskovalnega sodnika. Nahod bode prihodnjega dne gotovo neizogiben. Toda če se gre za blagor cerkev, se mora pač potreti.

V vasi je bilo še hujše. Vsaka hiša je izstivala iz dveh daleč nad cesto štrlečih žlebov debele vodenе curke na desno in na levo, kakov da hoče zabraniti neprizokanom prisilecem vhod v vas. Vrhutega je pihalo z visokih planin tako brezobzirno proti cilindrnu gospoda kanonika, da je vrglo to znamenje posebnega dostenjanstva neusmiljeno na momka tla. Ali surove prirodne sile niso mogle preprečiti pohoda cerkevne pravičnosti.

Gospod upravitelj Gros je ravnodušno opazoval pusto divjanje. V topli sobi je bilo jasno prijetno. On ni tako neumen, kakor župnik Hercog, da bi hodil ob takem vremenu k bolnikom. Kaj lahko bi si pokvaril zdravje; a njegovo življenje je dragoceno, ker je last svete cerkev. Tega cerkevnega blaga ne sme izročiti nobeni nevarnosti.

Danes pa je še posebno vesel. Anka je slušala njegov svet in ni šla v Raming. Na nej se res lahko zanasa. Zato ji poplačuje s svojo vročjo ljubezni. Seveda se bode moral kmalu ločiti od nje; to je samoobsebi umevno. Na nekoliko mesecev pojde pač v mestu, da se bolje izobrazi v kuhanju; tedaj ne bodo opazili ljudje, da se je zadnji čas telesno premočno razvila. Ali dotlej hoče dobro porabiti priložnost.

Ravnokar si je prizgal smotko. Ali himpa jo je izpustil, da je padla na tla. Moral se je oprjeti oknice ... Kaj je pač to? ... Kanonik Fink prihaja. Ako pride ta v kako župnišče, je vselej slabo vreme, ravno tako slabo, kakor danes zunaj. In dva orožnika gresta za njim proti župnišču.

Sedaj pozvane. Tako strašno zveni zvonec, kakor pozavne sodnega dne. V grozni pade Gros pred razpelom na kolena. In ves goreč začne moliti:

"O Bog, sedaj mi pomagaj! Ne daj, da pride tvoj zvesti hlapec v sramoto; z dvojno gorenostjo se hočem tedaj boriti proti sovražnikom tvoje svete cerkev. Samo zakrij moj greh s plaščem usmiljenja pred očmi pregrešnega sveta. Obljubim ti, da priredim takoj prihodnjo nedeljo žrtvovanje za tiskovno društvo in popeljem procesijo k cerkvi materi božji. Le pomagaj mi, pomagaj mi, da ne izve škof ničesar o tem, kar sem storil, slabotni človek."

Tako je molil dalje, in tako velika je bila njegova groza, da ni niti slišal, ko so se odprla vrata, ter je vstopil gospod kanonik, ki je gledal s svetim spoštovanjem na malečega duhovnika.

To je bil srce okrepljujoč pogled. Ako bi bil nenačoma presenetil župnika Hercoga, ga gotovo ne bi našel v molitvi. On bi bil gotovo računal kaj posvetnega. Kako se bode veseli škof, ko mu bode poročali o tem svetniku podobnem duhovniku, ki ga je našel v goreči molitvi! In kako neznansko

trčna je bila ta molitev, ko ni gospod upravnik od same pobožnosti opazil niti njegovega vstopa! Da, tako molijo svetniki. Bal se je skoraj, da greši, ako ga zmoti v tej molitvi. Toda rad bi se odpeljal že s prihodnjim vlakom iz tega neprizavnega gnezda, torej mora govoriti.

Z ustrašenimi očmi je gledal pobožni mož škofovskega inkvizitorja; po vseh udih se je tresel, tako da ni mogel vstati. Toda ko mu je kanonik naznanil, da ga škof lepo pozdravlja, je takoj vedel, da ni nevarnosti. Hitro je bil pokonci ter je ponudil škofovemu namestniku stol, sam pa je postal sicer ponizo, ali z notranjim ponosom, stoeč.

Hvala Bogu torej, za župnika se gre. In zaradi tega župnika se je moral tako ustrasti! Kako neumno je bilo to! Lenko bodo preiskali. To je res prava sreča, zanj, ako pride ta oseba, ki itak ni nobeno rabo, iz župnišča. Pa če je Anka njena hči? Tega sam ne veruje. Ali če pravi škof, da je, mora že biti. In kdo je oče? Župnik? Ni mogoče.

Ali škof ve, da je; torej pač je. Da, da, tako mora biti. Kako bi sicer župnik toliko časa krmil osebo, ki ni za delo? Cudovito je, kaj škof vse ve. Razsvetljevati ga mora sveti duh, drugače ni mogoče. Zato zna tudi tako dobro vladati nad svojo škofijo.

Pa tudi Anka da je noseča? Kaj? Ali je slišal prav? Nasloniti se je moral na mizo, tako se je tresel. In tudi to naj bi škof že vedel? Ni mogoče.

Sedaj se mu zdi škofova vsegavednost že strašna, in bolj prihajajoča od hudega, kakor od svetega duha.

Torej je vse izgubljeno, vsa bodočnost učnena. Preneumno; zaradi ženske! Ali Anka ga ne izda, saj ima njen prisego.

Med ta tajni klic Avguštinove duše je zaenkrat zadonel strašen klic, ki se je razlegel po celiem župnišču. Bil je Ankin obupni glas. Če da bi se opravičil pri gospodu kanoniku, je pohitel iz sobe, skokoma je stekel čez stopnice v vežo in ravno je še videl, kako sta dva orožnika uklenila branečo se Anko in odpeljala jo skozi vrata.

Kaj naj storiti?

Kratko malo ne more storiti ničesar, ne da bi se osumnisičil. Kakor ptičica, ki jo ima mačka med zobini, hoteča prinesi svoj plen živ mladim mačkicam, se je ozrla Anka še nkrat s pogledom, ki prosi za pomoč, k svojemu ljubljenemu zapeljivcu. Ta pa je pribabil trenotek ter je hitro položil prst na usta.

In Anka je razumela znamenje. Ravnotak je že videla kip sv. Janeza Nepomuka. Rajši umreti, kakor izdati očeta svojega otroka, kajti oče je duhovnik. To je bil njen odklop; s kratkim, obupnim, ali čvrstim pogledom mu je še lahko rekla: Zaupaj meni, zvesta sem ti in ljubim te, pa te ne izdam."

Zandarja nista opazila tega nemega pogovora oči, tako sta bila razsrjena vsled dekletovega upora.

Najprej sta jo bila moralna iskati v hlevu, kjer je imala opravka s teletom. Ko sta jo prosila, naj ne provzrokuje pozornosti, temveč naj gre mirno z njima, se je odločeno branila; ko sta ji rekla, da jo morata izročiti na škofov ukaz raminškemu dekanu, je celo nekaj govorila o škofovskih rabeljskih hlapcih. Ta se lepo potolači. Najprej matičen zločin, sedaj še žaljenje straže; to bode lepa kazeni!

Ker torej Anka ni hotela iti prostovoljno, sta jo moralna arretirati in imenu zakona. Ali niti zakona ni spoštovala. Ni šla, temveč se je upirala čelo kreplim orožniškim rokam, in ko sta jo hotela ukleniti, je tako zakričala, da je glasno odmevalo po celi hiši ter se je njena mati ustrašila in se je kar picena vzdignila s stola. Ali ni je mogla več videti. Samo gospod Gros je v strahu prihitev. A že so zalupnute duri in mrzli dežji je hladil razgreti kri.

Ves zbegan se je povrnit! Avguštin v svojo sobo, kjer je ravno gospod kanonik jeman potrebne spise iz torbice in je začel zopet razkladati namen svojega prihoda.

"Torej škof ve za gotovo, da je kuharična hči noseča."

Precastiti upravitelj ni mogel reči nič drugačega, kakor: "Strašno, strašno!"

"Seveda, Vam se zdi Vaši nedolžnosti najgrši vseh grehov strašen. Ali strašnejše je, kar ve škof še povrh. Znano mu je tudi, kdo je zapeljal to osebo."

Sedaj je bil precastiti gospod urednik res tako ustrašen, da je komaj dejal: "Grozno, grozno, grozno!"

"Da, se več kakor grozno je to, da je zapeljal to dekle duhovnik, posvečen duhovnik."

"To je strašno! Strašno!" je jecljal mladi gospod kanonik, ki se je smatral že izgubljenega pred škofovo vsegavednostjo.

"Res, res. Strašno je hudodelstvo. Kako pa Vam mora biti pri duši, ako Vam še povem, da celo poznate zločinskega duhovnika, ka?"

"Ni mogoče! Ne! Ne!" Drugega ni mogel reči Avguštin. Moral je sesti, sicer bi se bil zgrudil. Kaj mu pomaga, če tudi Anka vse utaja, ko škof že vse ve. Ne, ta škof mora biti vendar v zvezi s hudičem, kako bi sicer vedel vse? Ali pa je župnik prelomil spovedni pečat?

Da, tako mora biti. Vse drugo je nemogoče. Toda tak greh! Samo tak proklet svobodomiseln far more to storiti. Spričo takega duhovnika, ki prelomi spovedni pečat, je on še najčistejši svetnik, pa če bi zapeljal še celo vrsto devic.

(Dalje prihodnjic.)

PROLETARSKA KULTURA

Piše za Proletarca Mikl, Ljubljana.

V borbi za oblast in v samobrambi proti neusmiljenemu izkorisčanju s strani vladajočih se tvorijo ene naravne zvezde in organizacije s približno enakimi interesami, ki jih imenujemo razredi. In kulturo vsakega naroda, vsake države dikta vladajoči razred. A on sam ne ustvarja neposredno kulturo. Materialno kulturo ustvarja delavski razred, finejše oblike duhovne kulture pa ustvarajo strokovnjaki duševnega in umetniškega dela, tako zvani intelektualci. Prvi kot drugi pa spadajo pravzaprav v en razred, v razred proletarijata. Govoriti torej o neki proletarski umetnosti oz. proletarski kulturi, je mogoče, kljub tolikim napadom raznih vzvrašenih ljudi, ki vihajo nosove ob tem naslovu.

Zato ne bo odveč, ako navedemo osnovne misli, ki vodijo tako zvano proletarsko kulturno gibanje, ki je po vojni doživel tak razmah v Evropi (Rusija, Nemčija, Češka, Avstrija itd.). V naslednjem priobčujemo razne misli po raznih virih.

"Intelektualci kot razred nimajo nobene oblasti, neposredne oblasti ter so povečani—kot pravimo—odvisni. Intelektualci tvorijo razred, čigar članji se nahajajo na različnih položajih, na različnih stopnjah družabne lestve. Ta njihov položaj je seveda opažati v kulturi, zlasti na polju umetnosti, ki je najbolj oddaljen od neposrednega boja. In kulturo so zanimivi in značilni poizkusi intelektualcev, da bi v svojem ustvarjanju pokazali nekaj samostojnosti, jim vendar ni mogoče uspešno vplivati na temeljnje potere vladajoče kulture. Le v enem slučaju si more intelektualci pridobiti moči, izredne moči, če se opre na spodnje razrede, ki skušajo vstati. Ta pojavi pa je mogoče, če je ta intelektualec v globokem duhovnem sorodstvu z množicami.

Spodnji razredi so v nekem merilu deležni kulture vladajočih: drobtine z miz vladajočega razreda padajo tudi med ljudi—delavce. A te drobtine so bedne in s strani spodnjega razreda nerazumljive ali pa so delavščemu razredu naravnost sovražne.

Dokler bo razred tako tlačen, da se bo utegnil boriti le za vsakdanji kruh, za golo življenje, bo njegova kultura revnina. Revne živiljske oblike, izrazi bolesti, nade in sovražstvo v napevih, legendah in pravljicah, primitivna umetnost v rokodelstvu—to je vse, kar smo imeli še pred par leti.

Podjarmilnost, kakršno je prenasašo kmetiško ljudstvo različnih narodov v različnih stoletjih, se zrcali na polju kulture v silnem obubožanju narodne umetnosti. Proletariat sam pa je bil obsojen vše težji položaj: ločili so ga nasično od narave ter prikovali na tope stroje, oropali so ga prottega časa ter obsodili v dolgočasno, monotono in bedno življenje.

Tako je začel fabriški delavec v prvi dobi svoje eksistence živeti čimdalje bolj divje življenje. Odprite knjige o prvh razvojnih časih velekapitala, pa vam bo zadihala iz njih groza, ko bomo naleteli na dejstva, kako življenje je živel proletarijat v tistih dneh.

A prav ta okolnost, da je proletarijat baš obratna stran kapitalističnega sveta, da je najtesneje zvezan z industrijo, s svetovnim tržiščem in znanstveno tehniko, prav njegovova (sploščka povsem nehotena) solidarnost in disciplina—vse to so baš ostroge, ki ga vzpodujejo k silnemu razmahu.

Kot njegovi predhodniki, razredi, ki so se povzpeli krišku, začenja tudi proletarijat s svojo rastjo zahtevati čim več pravice do kulture in pričenja, da tudi vedno jačje vsestransko ustvarjanje. Ze sedaj, v podzemju kapitalistične palace, kuje proletarijat svojo kulturo:

naprej kulturo meča, kulturo borbo proti izkorisčevalcem, in potem kulturo sanj, kulturo kot

ONE MAN'S MEAT IS ANOTHER MAN'S POISON

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij.

CHICAGO, ILL.—"Moonlight" piknik v soboto 10. avgusta zvečer v vrtu rojaka Kogina v Willow Springsu (prejnjji Sterknerjev vrt).

SPRINGFIELD, ILL.—V nedeljo 11. avgusta piknik kluba št. 47 na Logarjevi farmi.

MILWAUKEE, WIS.—Piknik wisconsinske soc. stranke v nedeljo 11. avgusta na Muskego Beachu v Milwaukeeju.

BRIDGEPORT, O.—Veselica Konference klubov in društvene izobraževalne akcije v soboto večer 24. avgusta v društveni dvorani Boydsville.

CLEVELAND, O.—Piknik klubov št. 27 JSZ. v nedeljo 25. avgusta na Močilnikarjevi farmi.

September.

Between Friends

Chicago, Ill.—A friend of mine, by in order that Labor shall receive while talking with an acquaintance, the full share of what it produces. approached me the other day at a picnic and said: "Jack, you're a Socialist, aren't you?"

"Well", I said, "I belong to the Party".

"Let's see", he said, "a Socialist believes in dividing up all the money; and another thing, when one kicks the bucket his soul goes into a cow or a horse or something".

Those were the questions he asked me, and I knew he wanted to be enlightened upon this subject which he did not understand.

"No, Pete", I said, "the Socialist can no more divide up Rockefeller's or Ford's wealth than you can say to me you made a trip to Mars and back."

"But listen", he interposed.

"Just a minute", I answered, you asked me a question and let me answer it. "The Capitalists do stand for dividing up".

"How is that", he asked?

"You work", I said, "in their shops 9 hours a day for 45 cents an hour and bonus; working on a punch press, and have to work like heck to make \$25 a week. Here is where the division begins. You work all week, while he plays golf somewhere up North where it is nice and cool, you understand. Now, when this product is sold which you produced at 5 times the value it cost to manufacture it, he gets the big share out of this deal, and gives you only enough to get by with. That's why I'm kicking about the present system of private ownership these last 25 years."

"I never gave this much thought of what you just said, and it's all true enough; but what is the Socialist system of operating industries?" he insisted thoughtfully.

"Our system is, Public Ownership of all industries, operated for use and benefit of all the people, and not for the profits and benefit of the few, as this is being done today", I explained.

"Not a bum idea", he remarked.

"But will it work out satisfactorily?"

"Let me give you an example of the Ontario Light and Power System in Canada which is operating under public ownership. The public there is paying one-third the amount per kilowatt hour for the use of power of what we pay here. Well, just watch your next bill and see the difference. Here we have the post office-operating under government ownership which is a success. If these two institutions were in the hands of private ownership, we would be paying 10 cents to send a letter to another state, and the public in the Province of Ontario would have the pleasure of paying double the amount for electricity they are paying at present if not more. You see it works alright if given the opportunity."

"Yes, my bill is big enough comparing to what they pay in Ontario. I hope the people will get wise to themselves of how and what industries are run for".

"You're right, Pete", I said; "the majority of the people are still satisfied with the way business is run. Of course, there are some who aren't, like myself; but you can't blame the people, as the capitalistic press, preachers and politicians are promising and bluffing that prosperity is here or just around the corner so that the people still keep faith in them. But some day labor will awaken to the fact that these promises are a lot of bunk; they will organize themselves industrially and political-

RICHARD J. ZAVERTNIK

ODVETNIK.

JOSEPH STEBLAY

ZEMLJIŠČA — POSOJILA — ZAVAROVALNINA

2552 So. Central Park Avenue, Chicago, Ill.

(blizu 26th St.)

Telephone Crawford 8200.

Tajniški urad Jugosl. stavbinskega in posojilnega društva

Zadružna banka v Ljubljani

JUGOSLAVIA, EUROPE

V LASTNI HIŠI, MIKOŠICEVA CESTA 13. BLIZU GLAVNEGA KOLODVORA. SE PRIPOROČA ROJAKOM V AMERIKI!

ZA VSE GOSPODARSKE POSLE, ZLASTI:

1.) sprejema denar na hranilne vloge ali na tekoči račun proti najboljemu obrestovanju.

2.) posreduje najcenejšo dostavo denarnih pošiljek in Amerike v dozimo in obratno.

3.) posreduje v vseh gospodarskih in finančnih zadevah hitro in počeni.

Denar, ki se namerava poslati v staro domovino, naj se nakaže na račun Zadružne banke na Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York, N. Y., kjerčasno naj se Zadružno banko o tem obvesti in paroči izplačilo.

Obrnite se v vseh potrebah za stari kraj na Zadružno banko v Ljubljani.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaskem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.

Naša posebnost je tiskalna za društva in trgovce.

Pesmi, poezije, igre.

Angleške knjige socijalne in znanstvene vsebine.

ROMANI, POVESTI, ČITICE IN DR.

IN OZKI.

Albrecht Ivan. Srce, novele, vez.

Album slovenskih književnikov (uredil dr. Janko Šlebinger), vsebuje opis v silke slov.

knjževnikov od Trubarja dalje. Fina vezba.

Andrejov Leonid: Pint zvona,

no ele, vez.

Povest o sedmih občenih, po-

svečena L. N. Tolstemu, vez.

Arčibald H.: Sanin vez.

Azov Vladimir in Teffi: Humo-

reske, groteske in satire, bro-

širana

Barbusso H.: Ogenj, dnevnik de-

setnje, povest iz svetovne vojne, vez.

Beg iz tame: (ruski pisatelji)

broš. \$1, vezana

Bohinjac P.: Svetobor, povest iz

konca enajstega stoletja, broš.

Bulwer L. E.: Posledni dnevi Pompejev, I. in II. del, broš.

Burroughs Edgar R.: Tarzan, sin opice, vez.

Tarzan in svet, vezana

Tarzanove živali, vezana

Tarzanov sin, vezana

Tarzanova mladost v džungli, vezana

(vseh pet knjig \$4.50)

Calco L.: Cerkvene miši, povest iz sedanosti, broš.

Cankar Ivan: Podobe iz sanj, vezana

Moje življenje, vez.

Cankar Ivan: Zbrani spisi:

I. zvezek: Erotika, izdaja 1902; Erotika, izdaja 1899; Pesni 1892-1898;

Vinjete, vezana

II. zvezek: Črtice in povesti ter Kritični in polemični spisi, vezana

III. zvezek: Jakob Ruda, Potovanje Nikolaja Nikića, Za narodov blagor, Črtice ter Kritični in polemični spisi, vezana

IV. zvezek: Knjiga za izhakomisne ljudi in Tuje, vez.

V. zvezek: Kraji na Botajnovi, Na klancu in Črtice, vezana

VI. zvezek: Ob zori, Živiljenje in smrt Petra Novljana in Hiša Marije pomočnice, vezana

VII. zvezek: Mimo življenja, Črtice in novele ter Kritični spisi, vezana

VIII. knjig skupaj

Cankar Izidor: Objavi pri slovenskih pisateljih in umetnikih, vez.

S poti potopisne črtice, broš.

Cankarjev zbornik, vez.

Čehov Anton P.: Sosedje in druge novale, broš.

Chesterton G. K.: Četrtek, fantastični roman, broš.

Checholouski P.: Jug, zgodovinski roman, 616 strani, broš.

Cigler Janez: Deteljica ali življenje treh kranjskih bratov francoskih vojakov, broš.

Coloma Louis: Boy, roman, vez.

Coloma-Poljanec: Kraljica mučenica, zgodovinski roman, broširana

Concour Ed. De.: Dekla Eliza, roman, broš.

Dickens Charles: Božična pesem v prozi, broš.

Dolenec Hinko dr.: Zbrani spisi, broširana

Dostoevski F. M.: Besi roman v dveh delih, 758 strani, vezana

Idijot, I., II., III. in IV. del vsek 90c., vsi skupaj

Zapiski iz mrtvega doma, I. in II. del, vez.

Zločin in kazen, roman v dveh delih, vez.

Bele noči—Mali junak, povesti, broš.

Iralec, iz spominov mladeniča, roman, broš.

Dumas Aleksander: Vitez iz rdeče hiše roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broš. 75., vez.

Elizabeth, hči sibirškega jetnika Erjavec Fran: Povesti, vez.

Faigel Damir: Bacili in bacilke, humoreske, broširana

Domača živali, vez.

Po strani klobuk, humoreske, broš.

Pol litra vipavca, vez.

Tik za fronto, broš.

Federer Henrik: Patria, povest iz irske junačke dobe, broš.

Federer-Poljanec: Sisto in Sesto, povest iz Abrucev, broš.

Finžgar F. S.: iz modernega sveča, roman, vez.

Giacometti Giorgio: Slike v črtice, vsebina IV. zv.: Dekla Ančka in Šrečala sta se, vez.

V. zvezek: Boji, Kronika gosp. Urbana in Golobova njiva, vez.

VI. zvezek: Samo, Kakor Pešikan, Boltčar, Naš vankardanji kruh in Tri črne žene, vez. \$1.50, vse tri knjige skupaj.

Flaubert G.: Tri povesti, broš.

France Anatole: Kuhinja pri kraljici gosp. nožici, broš. 75c., vezana

Pingvinški otok, vez.

Novak Antan: Naša vas, broš. 80.

Samosnik, 18 povesti, broš.

Knjigarna "PROLETARCA"

3639 West 26th Street, Chicago, Ill.

Nušić Branislav: Občinsko dete, romans, broš. 50c., vez.

Gogol N.: Taras Buliba, povest, broš. 50c., vez.

Golar Cvetko: Prelepa Vasilija in drugi ruske pravljice, broš. 40.

Gorkij Maksim: Deveti januar, étična iz ruske revolucije 1905, broš. 25.

Povesti, 210 strani, broš. 75.

Green A. K.: Za milijoni, roman, broš. 65.

Hamsun Knut: Glad, roman, broširana

Hašek J.: Pustolovščina dobrega vojaka Švejka v svetovni vojni, vezana

Oppenheim C. P.: Milijonar brez denarja, vez.

Orel L. Š.: Pasti in zanke, kriminalen roman iz polpotekle dobe, broš.

Pahor Jože: Medvladje, socialen roman, broš.

Hamsun Knut: Glad, roman, broširana

Pelegi Milan: Črni Panter, povest v črtice, broš.

Puškin A. S.: Pikova dama, povest, broš.

Razne povesti, broširana

The Answer to Unemployment

Millions of unemployed, and particularly those who have been unfortunate enough to grow old, are asking the question which stopped Big Bill Taft: "What is a man to do who is out of a job and without money?"

Taft piously replied, "God knows!" The thoughtless modern employer adds by his actions, "and who gives a tinker's damn?"

But not all are thoughtless. Some have seen the trend of events and have been able to visualize the ultimate outcome of an economic system which throws increasing millions upon the human scrap heap. And they are fearful of what might happen to a society which breeds hopelessness and poverty.

Bill Haywood, I. W. W. leader, answered the question which floored Taft by making the obviously truthful statement that a jobless and penniless man must either beg, borrow or steal. But Haywood's answer applied only to individuals. For great masses there is still another remedy—riot and lawlessness.

With the introduction of every new labor-saving machine, the problem of the unemployed becomes more acute. How are the masters of the world, the capitalist corporations, going to solve that problem? For it is their problem and unless they offer a satisfactory solution the time will come when revolt will shake the foundations of this social system which gives capitalists the power to rule and rob workers.

There appears to be but one way of dealing with the situation which has developed with production, namely, to use the machine for the benefit of everybody instead of for a few owners. For the workers to permit machines to drive them off the earth is foolish.

And for the owners of machines to attempt to make unwanted derelicts out of millions of humans is more than foolish because such a policy will ultimately lead to worldwide chaos and ruin.

Of all the people who give thought to social problems, only Socialists offer a clear-cut program for the future of the machine. What Socialists propose is to make machines the servants—instead of the competitors—of human beings, to enslave those workers of iron and steel in the service of mankind, to give emancipated toilers more leisure, more wealth and greater happiness than ever before was possible. The Socialist plan will answer the question of the displaced worker in the only way it can be satisfactorily and finally answered.

Hired, Tired, Fired

Laying off men at the age of 40 or 45 continues to be a subject of lively discussion in labor and kindred circles. It will not down, for it is a great tragedy and it must be stopped.

It is natural enough that soulless capitalist industries, run for private profit, should want young men who can stand the strain and the speeding up. As the years pass by, the strain and the speed begin to tell upon these men. They begin to be sort of continuously tired, never having a chance to get thoroughly rested, and the first thing they know they are let out and younger men take their places.

A reasonable speed would prevent this tiredness. Good long vacations, such as the employers take to refresh their own fagged nerves, would do the same. Men do not wear out at 40, 50 or 60 if they have half a chance. Furthermore there are innumerable positions in which older men, because of their riper experience and judgment, are better than younger men.

In unionized industries the condition is better, for the unions have some control over speed and over hiring and firing, but usually not enough to secure employment for all their members. Complete unionization would help a lot. The five-day week and the six-hour day, or even the universal maximum eight-hour day, would help.

The socialization of the industries would help most of all, for it would not only include these other things, above mentioned, but it would humanize industry. The killing pace that saps the life out of men would not be used. And all able-bodied and able-minded men and women of all ages would be guaranteed employment if they wanted it.

THE FORWARD LOOK

For this is the faith that I believe we need today, all of us—a truly religious belief in human progress, a thorough social consciousness, an eager delight in every sign and promise of social improvement, and, best of all, a new spirit of courage that will dare.

Randolph Bourne.

Proletar

OUR AIM:
EDUCATION,
ORGANIZATION,
CO-OPERATIVE
COMMONWEALTH

"All's Well That Ends Well"

BY ADAM COALDIGGER

Some time ago Madame Rosika Schwimmer was denied citizenship by a federal judge on the grounds that in the event of war, as a pacifist she would refuse to kill ladies or gentlemen to whom she had never been properly introduced. I say ladies and gentlemen advisedly for, from the questions propounded by the judge, I take it for granted that, in the event of another mass killing, the ladies, in conformity with their newly acquired rights, will share the pleasures of associating with trench rats, cooties and festering corpses on a basis of equality with the male sex.

I had hoped, in view of the League of Nations, the World Court, the Kellogg Treaty and other pious peace gestures, that pacifism would become at least near-respectable. But I am in error as is usually the case whenever I think I see a glimpse of the approaching humanization of the human race.

Oh, well, if humanity wants to go to the regions so feebly described by the great Italian poet, Dante, it's humanity's funeral, not mine. There are other ways of journeying to the blessed land than in a cloud of poison gas, boosted by a can of T. N. T. When my time comes I want to rest in peace, not in pieces. Moreover, rather than observe the ravings of my fellow inmates of this vale of tears through another world war, I shall seek permanent oblivion in the spiritual solace sold by my bootlegger. It kills, too.

At the same time, it jarred me just a little when I read the other day that another member of the weaker sex had been denied citizenship on the grounds that nursing the sick and wounded was not nearly as essential to the welfare of this great Christian nation as killing the quick and healthy. Her name was Garber-Miss Garber. A nurse by calling, an Asiatic by nationality and a Methodist by religion.

"No," said Miss Garber in answer to the Ohio judge who was inflicting the third degree customarily accorded to seekers of American citizenship, "No, I would not bear arms. I am a Mennonite. My religion does not permit me to kill my fellowmen. But I would gladly serve as an army nurse in time of war."

"What?" snarled the Daniel on the bench; "you wouldn't take up arms. You wouldn't fire a gun. You wouldn't kill. Raus mit her." And raus she went.

To clerk, a puzzling frown beclouding the judicial countenance:

"Did you hear that, James? The husky wouldn't mind serving as a war nurse—pulling bone splinters out of shattered limbs, trimming shreds of flesh from quivering muscles, wiping pus from festering wounds, collecting coughed up pieces of lungs—all that sort of thing. But she refuses to bear arms, fire a gun—kill. And that dame has the nerve to ask me, a judge, a bulwark of our constitution, including the first amendment, relating to freedom of conscience, a custodian of our sacred traditions, kultur and civilization, to grant her citizenship in this Christian nation! Wants to be an American but refuses to bear arms—fire a gun—kill. Can you beat it?"

Of course, it's too late. But, after all, imagination knows neither time nor space and so there stands Moses applying for citizenship in an American court, Anno Domini, 1929. (Anno Domini means the year of our Lord.)

"What's your name?" grunts His Honor.

"Moses," replies the bearded old gent.

"Just Moses; it's the only name I ever had."

"Funny. Where do you hail from?"

"Egypt. I'm the fellow Pharaoh's daughter claimed she found in the bull rushes. The neighbors said that was built, but her Dad—"

"What! You ain't the bozo who put 'Thou shalt not kill' in the ten commandments, are you?" says the judge with bristling mustache.

"I am," stammers Moses.

"Ninety days in the cooler and deportation. Next."

"What's your name?"

"Jesus."

"Jesus what?"

"Jesus Christ."

"Where from?"

"Bethlehem."

"Bethlehem, Pennsylvania?"

"No, Bethlehem, Palestine."

"What's your trade?"

"Carpenter."

"All right, Mister What's Your Name. Now if this country were at war with some hereditary enemy, yet designated, would you be willing to take up arms? Would you fire a gun? Would you kill?"

"No, Your Honor," the applicant for American citizenship replies

meekly. "You see, I'm the author of the worldwide ignored phrases 'Love thy enemy,' 'Do good to those who wish you evil,' 'Resist not evil,' 'Those who live by the sword shall perish by the sword,' etc."

"Great Jehovah!" interrupts the judge on the verge of apoplexy. "So that's you. And you, the King Bee of all them lousy pacifists, got the unmitigated gall to ask me for citizenship papers. You——you——Bailiff, fetch the tear bombs. Next."

Rotund, round-faced, well-groomed, kindly-looking, middle aged gentleman moves smilingly up to bar.

"Name?"

"Hoover, Herbert Hoover, sir," replies the gentleman.

"That'll do, one Hoover is enough. Besides, I think I heard that name before. What's your trade?"

"I'm a civil engineer in civil times and a feeder of war victims in uncivil times."

"Cut out the gags," cuts in the judge. "What I want to know is whether in case of war you would be willing to take up arms? Would you fire a gun? Would you kill?"

"Why, Your Honor," replies the startled gentleman, "I couldn't do that. You see, I'm a Quaker. My religion forbids the taking of human life. Since the days of William Penn, of whom you may have heard, we Quakers have steadfastly refused to participate in either retail or wholesale killing. We Quakers——"

"Bailiff! Bailiff! Bailiff!"

Whack that guy on the nut. I want to see him quake. Next."

What's your name, woman?"

"Ruth Snyder."

"Occupation?"

"Widow."

"What did your husband die of?"

"Compound fracture of the skull caused by the violent impact of a sash weight, complicated by short breath, resulting from a bailing wire my sweetheart had wrapped around his neck."

"All right, all right, never mind the details. Now, Ruth, answer me this: Would you be willing to take up arms? Would you kill? Would you fire a gun? Would you kill?"

"Would I kill?" exclaims the lady, a heavenly joy illuminating her handsome face. "Would I kill? Would a cat eat fish? Lead me to him, whoever he may be, and I'll show you the most thoroughly killed corpse you ever laid eyes on."

Judge, in state of one hundred percent satisfaction, rummaging desk for blank and fountain pen:

"Application for citizenship granted. Bailiff, kindly escort the lady to her car."

The Mexican Church "Compromise"

The Mexican government and the Catholic church are said to have reached a compromise, resulting in the recent opening of the churches, but, as nearly as we can make out, it was more of a surrender by the church than a compromise.

Three things are said to have been conceded by the government. First, that religious instruction will be permitted in the churches, although not in the schools. This is not a concession. It was a part of the original demand of the government and the church could have had it in 1926, when the break occurred, avoiding the tragedy and bloodshed that have followed.

Second, that the church is allowed to apply for modification of the constitution at any time in the future. That, too, can hardly be called a concession, for we understand that such right was not withheld.

Third, that the bishops are allowed to register the priests, instead of the latter registering themselves. That is not a concession, for it makes no difference to the government how the priests are registered, just so they are registered—and registry is insisted upon. The church is not permitted to own property nor take part in politics.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy, where Mussolini's arrangement gives the church virtually complete control of schools and of marriage. Not that that arrangement will strengthen it outside of Italy; it may weaken it.

The church has undoubtedly suffered an immense loss of prestige and influence, and most likely a great loss of actual if not nominal membership, on account of not having succumbed to the government's demands three years ago rather than now. But it has gained in Italy,